

Z NAŠÍ ČINNOSTI

Marie Hrušková: Zpráva o činnosti Společnosti česko-arabské a Společnosti přátel Afriky za období leden až květen 2004	3
Rostislav Tesař: Činnost pobočky Společnosti přátel Afriky v Brně	6
Vladimír Jorda: Společnost přátel Afriky v Olomouci v první polovině roku 2004.	7

STÁTNÍ SVÁTKY A VÝZNAMNÁ VÝROČÍ

Blahopřejeme spřáteleným zemím	9
--	---

STUDIE A DOKUMENTY

Jaroslav Bureš: Členství ČR v EU a středomořská dimenze	10
Juraj Chmiel: Den Afriky a nová africká regionální organizace a spolupráce	14
Martin Levý: 130. výročí úmrtí Davida Livingstona (1. část)	16

KULTURA

Otakar Hulec: Svědectví o životě v některých zemích subsaharské Afriky, která přinášejí nové knihy místních spisovatelů.	20
Jana Zita Štelclová: O životě a díle prof. Dr. Aloise Musila	21
Marta Francová: Orientální perly Andalusie	24

INFORMACE A ZAJÍMAVOSTI

Miroslav Houska: Konference o česko-arabských obchodních vztazích – 10 let od založení ČAOK.	27
Josef Regner, Miroslav Houska: Obchodní mise českých podnikatelů do Libye.	27
Jitka Vlčková: „Svět knihy“ 2004 si Afriku opět připomenul	28
Miroslav Houska: Na pouť do Mekky vzpomíná 1. čsl. Hadži dr. R. Raczyński, CSc.	30
Miroslav Houska: Výročí Aloise Musila	31
Jemenský kulturní večer	32
Občanské sdružení přátel Čadu	34
SOLIDAFRICA – Sdružení africké menšiny v ČR	35

CO SI PŘEČÍST

Jaroslav Oliverius: Kapitoly z frazeologie a idiomatiky moderní spisovné arabštiny.	36
Bibliografie Aloise Musila	36

ZVEME VÁS

Afričtí nositelé Nobelovy ceny za literaturu	39
Povolání: velvyslanec	39
Libyjský kulturní večer.	39
Sýrie – země antických a křesťanských památek	8

Vážení přátelé, příspěvky do bulletinu zasílejte laskavě v elektronické podobě na redakční adresu **bulletin@czech-arab.org**, děkujeme.

Zpráva o činnosti Společnosti česko-arabské a Společnosti přátel Afriky za období leden až květen 2004

K nejdůležitějším akcím v tomto období patřily bezesporu valné hromady. Obě Společnosti věnovaly jejich přípravě celý měsíc leden. Valná hromada Společnosti přátel Afriky se konala 3. února 2004 v přednáškovém sále Akademie věd ČR a Společnosti česko-arabské 4. února 2004 v hotelu ILF. Obě zhodnotily činnost za rok 2003 a schválily projekty na rok 2004. Valné hromady SČA se již tradičně zúčastnili zástupci arabského diplomatického sboru. Obou valných hromad byli přítomni představitelé Ministerstva zahraničních věcí a spřátelených institucí. Zprávy předsednictev ukázaly na bohatou a stále se rozvíjející činnost. Náměty a diskuse byly zapracovány do návrhu projektů na rok 2005 a některými se budou zabývat předsednictva ještě v roce 2004. Byla oceněna spolupráce se zastupitelskými úřady, Náprstkovým muzeem, Moravským zemským muzeem, regionálními muzei a řadou nevládních organizací. Poděkováno bylo Ministerstvu zahraničních věcí ČR a příslušným odborům za účinnou pomoc, zejména finanční. Dokumenty z obou valných hromad jsme uveřejnili v Bulletinu č. 1/2004.

Společnost česko-arabská se zavázala, že bude pokračovat v úsilí o vytváření protiváhy leckdy neobjektivnímu a často pokrivenému obrazu arabského světa, jenž je často vytvářen některými médii. Proto byla také ustavena sekce pro styk se sdělovacími prostředky.

Přes určité finanční problémy jsme začali naplňovat usnesení valných hromad. Ve stanovených termínech bylo předloženo Ministerstvu zahraničních věcí ČR hodnocení a vy-

účtování dotace za rok 2003 a návrhy projektů na rok 2005. V návrhu projektu Společnosti česko-arabské je například návrh na uspořádání *výstavy arabských knih v ČR*. Inspiroval nás k tomu letošní knižní veletrh ve Frankfurtu, který je zaměřen na arabskou knižní produkci. Považujeme to za velmi dobrý nápad a podařilo se nám získat pro spolupráci Národní knihovnu ČR a Svět knihy. Přípravou této významné akce se bude zabývat červnové předsednictvo Společnosti česko-arabské. Výstava se uskuteční v rámci *Dnů česko-arabského přátelství*, jež bychom uspořádali spolu s Radou velvyslanců arabských zemí, kteří nám tento návrh přednesli ústy marockého velvyslance. Jsme si vědomi, že to bude akce velmi náročná, a věříme, že nám řada z Vás může účinně pomáhat a že se nám podaří získat i finanční prostředky. Předsednictvo Společnosti by se mělo vrátit k námětu profesora Luboše Kropáčka, který přednesl vloni na semináři Ústavu mezinárodních vztahů na téma „Komunikace mezi arabským světem a Evropou“. Dovolím si ho znovu citovat: „Bylo by krásné a prospěšné, kdyby v Praze vzniklo *arabské kulturní centrum*, skromnější obdoba Institutu arabského světa v Paříži – s knihovnou, knihkupectvím, mediátekou, přednáškovým kinosálem, výstavní síní a kavárnou vybavenou mimo jiné významnými arabskými periodiky. Je to dnes jistě představa značně náročná a nákladná. Lze však počítat s tím, že Praha zůstane i v rámci Evropské unie významným středoevropským širším regionálním centrem a institut by mohl působit i v širším regionálním měřítku.“ Již vloni jsem

poděkovala profesorovi Kropáčkovi za to, že oživil myšlenku, která zazněla na naší valné hromadě před deseti lety. Přicházím s tímto návrhem znovu. Stali jsme se členy Evropské unie a bylo by správné pokusit se na patřičných místech o její realizaci. Měli by nad ní uvažovat i naši arabsští přátelé, bez kterých se tato dobrá myšlenka nedá uskutečnit. Toto je jeden z důležitých úkolů předsednictva Společnosti česko-arabské.

S realizací projektů začala některá Sdružení přátel arabských a afrických zemí. Společnost česko-arabská věnovala velkou pozornost akcím pořádaných k 60. výročí úmrtí, velkého arabisty, profesora *Aloise Musila*. Spolupodílela se na *realizaci programu ve Vyškově*, o kterém jsme Vás informovali v 1. čísle Bulletinu. Aloise Musila si však důstojně připomněla i Praha. Navázali jsme kontakty s Ústřední katolickou knihovnou a spolu s ní jsme uspořádali *výstavu publikací Aloise Musila*. Vernisáže se účastnila praneteř Aloise Musila, paní MUDr. Jana Štelclová. Přítomen byl i velvyslanec Saúdské Arábie, J.E. princ Mansur Ibn Chalida Al Sauda a další zástupci arabského diplomatického sboru. Dne 21. května jsme uspořádali v *Náprstkově muzeu besedu s paní doktorkou Štelclovou*, která nám velmi poutavě přiblížila tuto významnou osobnost v dějinách Československa. Její zásluhou vyšly tři knihy Aloise Musila, které napsal v třicátých letech minulého století a stále jsou zajímavé. K Aloisu Musilovi se vrátíme ještě *na podzim* v Brně, kde se uskuteční v *Moravském muzeu* beseda s doktorkou Janou Štelclovou. Věříme, že se i její zásluhou podaří natočit film o Aloisu Musilovi. Potěšil nás zájem pana velvyslance Saúdské Arábie o osobnost Aloise Musila.

Sdružení přátel Tuniska uspořádalo dne 8. března v novém sídle Klubu slovenské kultury besedu s Mgr. Zdenou Amdouniovou na téma *Tuniská žena v minulosti a současnosti*. Paní Amdouniová prožila v Tunisku řadu let, poznala život prostých Tunisánů a zejména se zajímala o postavení žen. Jejich zkušenosti využijeme i v budoucnu. Potěšila nás pozornost Tuniského národního úřadu pro cestovní ruch, který daroval na ochutnání tuniské datle a zapůjčil film a propagační materiály.

V Klubu slovenské kultury se uskutečnila v měsíci březnu ještě jedna zajímavá akce, kterou připravilo *Sdružení přátel Saúdské Arábie*. Byla to beseda s panem hadži dr. Romanem Racyzniskim o jeho pouti do Mekky, a to za účasti velvyslance Saúdské Arábie a zástupce velvyslanectví Slovenské republiky.

Sdružení přátel Sýrie uspořádalo 20. dubna v hotelu Moráň velmi zdařilý přátelský večer ke státnímu svátku Sýrie. Vedle delegace velvyslanectví Sýrie vedené Charge d'Affaires paní Nadra Sayab byla přítomna většina arabských velvyslanců. Potěšila nás přítomnost dojena diplomatického sboru, J.E. arcibiskupa pana Diego Causero a řady dalších významných osobností českého veřejného života.

Sdružení přátel Iráku, pobočka Společnosti česko-arabské v Plzni se spolupodílela na kulturním večeru ke státním svátkům některých arabských zemí, který připravil *Klub občanů z arabských států v Západočeském kraji*.

V Náprstkově muzeu v Praze a Moravském zemském muzeu v Brně proběhl v jarních měsících *cyklus přednášek našich předních egyptologů*, který pořádáme již tradičně ve spolupráci s uvedenými muzei. O tyto přednášky je stále velký zájem. V měsíci červnu se uskuteční *Jemenský kulturní večer* při příležitosti výročí sjednocení země. V zasedacím sále Národní knihovny ČR přednese básně jemenského básníka Muhammada aš Šarafi pan Otakar Brousek st. a vystoupí arabská hudební skupina Zerjab. 16. června proběhne v zasedací síni Magistrátu hl. města Prahy seminář na téma *Palestina 2004*.

Společnost přátel Afriky – realizaci projektů zajišťovala i některá Sdružení přátel afrických zemí.

Sdružení přátel Etiopie organizovalo 10. února společně s organizací Amnesty International večer věnovaný Etiopii. Po shlédnutí filmu J. Štětiny „Etiopie – země mé krve“ následovala beseda s bohatou diskusí.

Sdružení přátel Nigérie uspořádalo v Pedagogickém muzeu 26. února večer nigerijské poezie *Africká bajka*, který uváděl p. Milan Friedl, verše přednesl p. Otakar Brousek st.

Společnost přátel Afriky se spolupodílela na výstavě dětských kreseb *Kouzlo Afriky*, kterou

připravilo Náprstkovo muzeum v úzké spolupráci s Nadací Archa Chantal. Kresby dětí zaujaly svou vysokou úrovní.

27. dubna se uskutečnila v přeplněném sále Náprstkova muzea beseda *Český lékař v srdci Afriky* s lékařem MUDr. Marcellem Drlíkem, doplněná filmem o Středoafričské republice a bohatou diskusí. Touto akcí přispěla paní Vlčková k realizaci projektu *Sdružení přátel Zambie, Zimbabwe a Malawi*, jehož předseda dr. Jiří Plecítý odešel na služební pobyt do Etiopie. Děkujeme mu touto cestou za jeho aktivní činnost. Bude nám chybět. Po dobu jeho nepřítomnosti převezme vedení Sdružení pan Pavel Onderka.

Sdružení přátel Jižní Afriky vedené JUDr. Jiřím Hlaváčkem si důstojným způsobem připomnělo 10. výročí nastolení demokracie v Jihoafrické republice. 4. května uspořádalo konferenci, které se aktivně účastnil J.E. velvyslanec JAR, MUDr. Noel N. Lehoko. Další příspěvky přednesli dr. Ivan Bušniak, bývalý vedoucí odboru subsaharské Afriky MZV a nyní poradce předsedy vlády, a paní JUDr. Věra Jeřábková, vedoucí odboru lidských práv MZV.

Sdružení pro země východní Afriky uspořádalo dne 11. května v Náprstkově muzeu zdařilou přednášku pana Jaroslava Ullmanna, kurátora sbírek kaktusů a sukulentů Botanické zahrada UK, pro zájemce o flóru jižní Afriky. Poutavý přednes zaujal posluchače tak, že plánovaný čas přednášky byl na přání přítomných překročen o celou hodinu.

Předsednictvo Společnosti přátel Afriky věnovalo zvýšenou pozornost přípravě akcí k *Mezinárodnímu dni Afriky*. V Praze se uskutečnil dne 20. května v Náprstkově muzeu kulturní večer. Hlavní projev přednesl dr. Juraj Chmiel, v kulturní části vystoupili se svým pásmem o Africe studenti gymnázia v Horních Počernicích a africká hudební skupina.

V únoru, březnu, dubnu a květnu se představitelé Společnosti účastnili recepce, které ke státním svátkům uspořádali velvyslanci Kuvajtu, Ghany, Jihoafrické republiky, Saúdské Arábie. Ke státním svátkům těmto a dalším zemím jsme blahopřáli prostřednictvím 1. čísla Bulletinu. Recepce k Mezinárodnímu dni Afriky uspořádali dne 25. května velvyslanci

afrických zemí, vedenou velvyslancem Alžírsk, J.E. Abder Rahmane Meziane Cherif a J.E. Ing. Veronikou Charon Boakye Kufuor. K Mezinárodnímu dni Afriky proběhne řada akcí i v našich pobočkách – v Olomouci, Brně a Plzni. Součástí akcí k Mezinárodnímu dni Afriky bude i výtvarná a literární soutěž *Afrika očima dětí*, a to nejen v Praze, ale též v ZOO v Brně a v Plzni.

O své činnosti nás informuje v tomto čísle Bulletinu olomoucká a brněnská pobočka. Ze zprávy *brněnské pobočky* chci upozornit na nově vzniklou organizaci *Solid Afrika*, se kterou naše pobočka navázala užší kontakt a letos již společně oslavily Mezinárodní den Afriky. Děkujeme touto cestou oběma pobočkám v Brně i v Olomouci za vše, co dělají pro poznání Afriky i utužení přátelství s lidmi tohoto kontinentu. *Plzeňská pobočka* si připomene Mezinárodní den Afriky spolu s Klubem občanů z arabských zemí na červnovém kulturním večeru. I přes určité problémy, které se týkají zejména financování akcí a pozdního obdržení dotace, se předsednictva i Sdružení snaží naplňovat usnesení valných hromad.

Nad rámec projektů velmi aktivně pracovali zejména dr. Vladimír Klíma, doc. Libický, prof. Kropáček a někteří členové poboček. Dr. Klíma přednášel o Ghaně posluchačům Filozofické fakulty UK, uskutečnil přednášku s promítáním filmu o Ghaně v rožnovském T – klubu cestovatelů a o obecnějších problémech Afriky hovořil v rožnovském kině. Obdivuhodná je rovněž jeho publikační činnost.

Obě předsednictva zasedala v tomto období dvakrát, třetí zasedání připravují na červen. Zabývala se plněním usnesení valných hromad a nově vzniklými problémy zejména s obsazením některých funkcí a zabezpečením úkolů, které po onemocnění místopředsedkyně Ing. M. Hruškové bylo nutno řešit. Velmi ochotně převzala organizační zabezpečení projektů paní Milena Zeithamlová, kterou doporučuji, aby jí předsednictvo pověřilo funkcí místopředsedkyně Společnosti česko-arabské.

Předsednictvo přátel Afriky se usneslo na zřízení Sdružení přátel Angoly a Mozambiku a pověřilo jeho vedením Mgr. Petra Jelínka. Po dobu nepřítomnosti Mgr. Jiřího Plecitého bude

vést Sdružení přátel Zambie, Zimbabwe a Malawi Pavel Onderka. Do funkce zástupce předsedy Sdružení přátel Jihoafrické republiky jmenovalo Mgr. Petru Jarkovskou.

Je třeba, aby obě předsednictva věnovala zvýšenou pozornost Sdružením při naplňování projektů na rok 2004. Nemůžeme připustit, aby se většina akcí přesouvala až na závěr roku. Je třeba, aby předsedové Sdružení podávali včas zprávu o plánovaném termínu i hodnocení uskutečněné akce.

Redakční rada zasedala v tomto období 2x. Připravila 1. a 2. číslo Bulletinu a zajistila expedici prvního čísla. Potěšily nás příspěvky,

kteří zaslali někteří členové Společnosti, a věříme, že i další je budou následovat. Na závěr mi dovoluňte znovu připomenout těm, kteří stále neplatí členský příspěvek, aby tak buď učinili, nebo zrušili členství. Potěšila by nás též větší účast členů na akcích, a to zejména v Praze.

Protože toto číslo Bulletinu obdržíte koncem měsíce června a mnozí již nastoupíte na dovolenou – přeji Vám jménem obou Společností její pěkné prožití.

Marie Hrušková

1. místopředsedkyně obou Společností

Činnost pobočky Společnosti přátel Afriky v Brně

Než vyjde toto číslo Bulletinu, uplyne první pololetí tohoto překotného roku. Svět se mění stále rychleji, geopolitické a ekonomické problémy se přesouvají z jednoho místa zeměkoule na jiné, lidstvo čelí novým výzvám i nebezpečím. Každou chvíli se do popředí zájmu – ať „pozitivního“ nebo „negativního“ – dostávají další země a teritoria a my se na to snažíme v naší pobočce s našimi skromnými a „amatérskými“ prostředky správně a včas reagovat.

Brněnská pobočka tedy usiluje přispívat svými aktivitami k objektivnímu chápání nejrozličnějších aspektů problematiky vývoje afrických i arabských zemí, jejich vztahu k ostatnímu světu i ČR. Usilujeme o šíření správné interpretace jevů probíhajících v těchto teritoriích, o osvětlu a šíření zájmu o život i budoucnost v těchto oblastech světa.

Ve své činnosti se opíráme o tým lidí, kteří již v pobočce dlouhodobě pracují, i o řadu nových členů, kteří si k nám našli cestu prostřednictvím osobních kontaktů s našimi členy či na základě našich akcí.

Soustředili jsme se na pokus spojit síly s ostatními subjekty podobných zájmů a věříme, že to bude úspěšné. Setkali jsme se a diskutovali s představiteli *Islámské nadace při*

mešitě v Brně, kdy jsme dohodli možnosti spolupráce především při vysvětlování jistých „horkých“ jevů brněnské veřejnosti. Jak jistě víme, je to velice citlivá oblast a mnohdy nespřímně pochopená neinformovanými lidmi. Také jsme diskutovali s vedením *Solidafrika*, společnosti sdružující africké občany žijící v Brně, stejně jako s *Unii Nigerijců*. Setkání s pracovníky nadačního fondu *Nová vize pro pomoc Africe* jistě přinese řadu pozitiv. Cíl je jasný: Sdružit v Brně síly i prostředky k naplňování našich společných cílů. V této společné práci budeme dále pokračovat, aby výsledky lépe odpovídaly aktuálním požadavkům našich Společností v Brně a následně měly pozitivní dopad na veřejnost.

Kromě těchto vnitřních „klubovních“ činností a schůzek se uskutečnil II. ročník *Dne Afriky v ZOO Brno*. V jeho rámci proběhly přednášky afrických vysokoškolských studentů, kteří hovořili o svých mateřských zemích, prodej knih s africkou a arabskou tematikou, ale hlavně soutěž v kreslení afrických motivů pro děti. Osvětový záběr této akce je obrovský a ve spolupráci se ZOO budeme dále v této činnosti pokračovat, tradičně v květnu. A tradičně tam bubnovali „bílí černoši“ ze skupiny Tubabu.

Koncem května se na Ekonomicko-správní fakultě Masarykovy univerzity v Brně uskutečnil seminář *Obchod s Afrikou v podmínkách globalizace*. Iniciovali jsme tuto akci a na její přípravě jsme se aktivně podíleli. Hlavní referát přednesl dr. Petr Jelínek z Ústavu mezinárodních vztahů Praha, přednášeli i naši členové a odborníci z firem, které s Afrikou obchodují, včetně afrických. Seminář byl určen pro pedagogy, studenty VŠ i odbornou veřejnost a podnikatele.

Solidafrika zorganizovala a naše pobočka se podílela na přípravě Dne Afriky v Semilase v Brně. Dříve, když studovaly v Brně stovky

studentů z Afriky, se tamtéž konaly podobné dny ve velkém měřítku. Chceme na tuto tradici navázat!

Je samozřejmé, že se takové informace, jako jsou v tomto příspěvku, dostávají i do médií v Brně, a to např. do Českého rozhlasu Brno a lokálních novin. Věříme, že se tímto dostávají africké i arabské země do širšího povědomí veřejnosti a že naše akce jsou potřebné a nezaniknou v záplavě mnoha dalších, mnohdy pochybných akcí.

Rostislav Tesař
předseda pobočky SPA, Brno

Společnost přátel Afriky v Olomouci v první polovině roku 2004

Leden 2004 byl věnován především přípravě nového *bulletinu olomoucké pobočky SPA* za rok 2003: podařilo se jej dokončit již na konci ledna, takže bulletin mohl být již 3. února 2004 představen na Valné hromadě Společnosti přátel Afriky v Praze a předán předsedovi SPA doc. Libickému, místopředsedkyni Ing. Hruškové a několika dalším členům předsednictva Společnosti. Bulletin, vydávaný v Olomouci již od roku 1987, obsahuje letos především reportáže z tuzemských akcí olomoucké pobočky (sponzoring v ZOO, výlety, táboráky, oslava konce roku), ale také reportáže ze všech 10 loňských každměsíčních neformálních setkání, zaměřených především na africké cestovatelské zážitky a africkou zoologii. Mimořádná pozornost je věnována také loňskému květnovému minisymposiu, které bylo věnováno výročním skotského cestovatele a objevitele Davida Livingstona. Pasáže bulletinu, věnované Livingstonovi, jsou doplněny celostránkovými barevnými fotografiemi pořízenými olomouckými členy v Livingstonově rodném Skotsku, ale také v Zimbabwe a Malawi. Další části bulletinu byly zasvěceny regionálním kontaktům s Afrikou, africkým politickým událostem v jednotlivých měsících (Afrokalendárium)

a životu afrických zvířat v olomoucké ZOO (Zookalendárium).

Zmíněná *neformální setkávání* (NEFORMÁLY), pořádaná v Olomouci každé druhé úterý v měsíci, pokračovala i v první polovině roku 2004: v lednu hovořil olomoucký člen Jiří Zlámal o zoogeografii Afriky, v únoru vystoupil místopředseda olomoucké pobočky Vladimír Jorda s přednáškou o výpravě za ugandskými šimpanzi a gorilami, podniknuté v červnu 2003. V březnu prezentoval další olomoucký člen, Richard Baťa, své zajímavé zážitky z Libye. V dubnu seznámil Vladimír Jorda členy i sympatizanty s hudbou Zimbabwe: poslechli jsme si řadu nahrávek, seznámili jsme se s nejtypičtějšími zimbabwskými hudebními nástroji a všichni přítomní si na tyto nástroje mohli zahrát. – V květnu se uskutečnilo další z našich *minisymposií*: tentokrát bylo věnováno památce a díle zesnulého zakladatele olomoucké Společnosti přátel Afriky, RNDr. Miloslava Budíka (1935–1999). Se svými poznatky a vzpomínkami vystoupilo celkem 5 účastníků – přičemž potěšitelné bylo i to, že o RNDr. Budíkovi hovořili nejenom olomoučtí členové, Ing. Vladimír Hlídek a dr. Vladimír Jorda, ale i tři lidé z řad olomoucké kulturní veřejnosti. V červnu si čle-

nové mohli poslechnout vyprávění Michala Kalmana, olomouckého vysokoškolského studenta, který prožil bezmála jeden rok v Jihoafrické republice.

21. března 2004 navštívil dr. Vladimír Jorda slavnostní zahájení *Festivalu spisovatelů* v Praze. Festival nebyl pořádán ve spolupráci se SPA, byl však zajímavý tím, že na něj přijela jihoafrická spisovatelka Nadine Gordimerová, jedna ze čtyř afrických nositelů Nobelovy ceny za literaturu. Vladimír Jorda se spisovatelkou hovořil a pořídil několik zajímavých snímků, které budou použity v září, v olomouckém pořadu o afrických nositelích Nobelovy ceny za literaturu.

Spolupráce s olomouckou zoologickou zahradou se letos neomezila jenom na tradiční sponzorování adaxe nubijského: členové tu na jaře navštěvovali malé lvíčátko lva berberského – první setkání se uskutečnilo 5. dubna, v rámci brífinku, který s pracovníky ZOO zorganizovali Jiří Zlámál a Vladimír Jorda, na další (13. dubna 2004) už přišla osmičlenná skupina, která za olomouckou SPA darovala lvíčátku konzervy

kondenzovaného neslazeného mléka. Na Svatém Kopečku se uskutečnily také další exteriérové akce olomoucké SPA: na každoroční *Pochod RNDr. Miloslava Budíka* vyrazili členové 24. dubna – a letos poprvé byl spojen i s návštěvou hrobu našeho zakladatele. Na Svatém Kopečku se uskutečnily také první dva letošní *euro-africké táboračky*: 8. a 29. května. Památku RNDr. Budíka a 5. výročí jeho úmrtí uctil přespolní *Běh doktora Budíka*, který Olomouc připravila na 16. květen. 28. dubna vystoupili dva členové olomoucké SPA, Jiří Zlámál a Vladimír Jorda, na regionální části filmového festivalu *Jeden svět*: Vladimír Jorda, který v roce 2002 navštívil Zimbabwe, komentoval v olomouckém Divadle hudby projekci festivalového snímku *Zimbabwe – odpočítávání* a Jiří Zlámál při stejné příležitosti seznámil publikum, tvořené téměř výhradně studenty Univerzity Palackého v Olomouci, s úkoly a posláním Společnosti přátel Afriky.

Vladimír Jorda
Společnost přátel Afriky, Olomouc

Společnost česko-arabská, Sdružení přátel Sýrie Kulturní středisko Mikulov

si Vás dovolují pozvat

na výstavu fotografií

Sýrie – země antických a křesťanských památek

vernisáž výstavy se koná v pátek 20. srpna 2004 v 17.00 hod.
v Ditrichštejnské hrobce v Mikulově

Výstava potrvá do 13. září 2004
Otevřeno každý den od 9.00 – 17.00 hod.

STÁTNÍ SVÁTKY A VÝZNAMNÁ VÝROČÍ

Blahopřejeme k významným výročím

**Společnost česko-arabská
a Společnost přátel Afriky
blahopřejí spřáteleným zemím
k jejich státním svátkům
a významným výročím.**

- **Somálsku** k výročí Vyhlášení republiky 26. června, resp. 1. července 1960.
- **Burundi** ke Dni nezávislosti získané 1. července 1962.
- **Rwandě** k oslavám Dne nezávislosti získané rovněž 1. července 1962.
- **Egyptu**, který oslaví 23. července státní svátek – Den revoluce z roku 1952.
- **Maroku** k výročí nástupu krále Muhammada VI. na trůn dne 30. července 1999.
- **Beninu** k oslavám Státního svátku, připomínajícího získání nezávislosti na Francii 1. srpna 1960.
- **Burkině Faso** k výročí Demokratické a lidové revoluce ze 4. srpna 1960.
- **Republice Kongo** k oslavám Získání nezávislosti a suverenity dne 15. srpna 1960.
- **Libyi**, která oslaví 1. září Den revoluce z roku 1969.
- **Svazijsku** k oslavám Dne nezávislosti získané na Velké Británii 6. září v roce 1968.
- **Mali** ke státnímu svátku Dne nezávislosti získané v roce 1960, který slaví 22. září.
- **Saúdské Arábii** k Výročí sjednocení království 23. září 1932.
- **Guinei Bissau** k oslavám Vyhlášení nezávislosti v roce 1973, každoročně připadající na 24. září.

-mh-

Členství ČR v EU a středomořská dimenze

Česká republika rozhodla o ratifikaci přístupové smlouvy v referendu, které se uskutečnilo ve dnech 13.–14. června 2003, a 1. května se stala, spolu s dalšími deseti státy, plnoprávným členem vlivného nadnárodního celku – Evropské unie. Je známo, že nové členské státy převzaly *acquis communautaire*, což znamená nejen právo Evropského společenství obsažené v prvním pilíři, ale i ostatní předpisy z druhého a třetího pilíře (společná zahraniční a bezpečnostní politika). ČR coby nový člen EU je povinna přizpůsobit se společné obchodní politice a respektovat smlouvy ES s třetími zeměmi, včetně nových asociačních smluv, jež uzavřela EU v posledních devíti letech s jednotlivými středomořskými zeměmi. Asociační smlouvy byly podepsány a ratifikovány Jordánskem, Marokem, Tuniskem a Izraelem; podepsány a neratifikovány Alžírskem a Egyptem. Pouze Sýrie je zatím neuzavřela, i když započala jednání. Palestinská autonomní území a Libanon uzavřely prozatímní dohody. Tyto smlouvy jsou natolik komplexní, že výrazně ovlivní vztahy ČR se zeměmi jižního Středomoří ve všech oblastech. Pod jejich vlivem bude muset přehodnotit smluvní, bilaterální základnu s partnery barcelonského procesu.

Studie CESES se zabývá hypotetickými scénáři strategií našeho účinkování v EU a nachází jich celkem pět: strategie nepostradatelného specialisty; strategie rebela; strategie misionáře; strategie vůdce koalice; strategie hledání mocného patrona. Osobně bych viděl naše působení v rámci prvně jmenované strategie (tj. specialisty), z níž plynou dvě možnosti: strategie vzorného člena EU a strategie mostu mezi Západem a Východem. Tyto varianty začaly být prosazovány zvláště Špidlovou vládou. Válka v Iráku a diplomatické

aktivity, jež s ní souvisely, naznačily i další variantu, podle níž by Česká republika vystupovala jako země, jež má mimořádný zájem na snížení a odstranění transatlantických rozporů mezi USA a některými evropskými zeměmi. V české politice existuje poměrně silný politický proud, jenž se staví nedůvěřivě vůči emancipačním snahám některých členských zemí EU (Francie, Německo), jež usilují o snížení vojensko-bezpečnostní a politické závislosti na USA. Nejednotná, rozhádaná a nerozhodná EU během irácké krize nepůsobila v kritických chvílích jako patron a autorita ani jako mocnost, jež ví, co chce, a je připravena svojí představu i realizovat. Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU jakoby přestala existovat, což nepůsobilo příliš povzbudivě na nové členské země.

Ekonomické dopady

V ekonomické, obchodní oblasti nastanou po našem vstupu dost závažné změny, jež budou odrážet potřebu vytvořit euro-středomořskou zónu volného obchodu do roku 2010 v souladu se závěry Barcelonské deklarace a asociačními dohodami. Země jižního Středomoří budou od 1. 5. 2004 vyvážet průmyslové zboží do nových členských zemí (75 mil. obyvatel) bezcelně. Do tohoto data bylo celní zatížení v průměru asi 7 % (ČR asi 4,5 %). Současně budou vývozy průmyslových výrobků nových členů EU zatěžovány stejnými celními tarify, jakými jsou zatíženy i členské země EU. Tyto tarify budou až do roku 2010 neustále klesat. Například celní tarify Maroka se snížily k 1. 5. 2004 z 28 % na 21 % a Tuniska z 27 % na 11 %. Podobně se budou snižovat i tarify uvalené na zemědělské produkty. V případě Tuniska z 81 % na 77 %

a v případě Maroka z 51 % na 48 % ke stejnému datu. Je třeba ale zdůraznit, že obchod České republiky i dalších nových členských zemí s jižním Středomořím je zanedbatelný. V průměru činil v roce 1999 asi 0,6 % (ČR asi 1 %) z celkového zahraničního obchodu těchto zemí. Podíl nových členských zemí na celkovém obchodě zemí jižního Středomoří dosahoval rovněž zanedbatelných 1,4 % v roce 1999.

Země jižního Středomoří mají obavy z dalšího přílivu zboží z nových zemí, protože jsou v současné době zavaleny zvýšeným množstvím zboží ze starých členských zemí EU, jež pomáhá likvidovat málo konkurenceschopnou domácí výrobu. V případě ČR nelze očekávat dramatický nárůst vývozu v příštích letech, protože naši výrobci a obchodníci si zvykli na pohodlný, blízký trh EU.

Dalším závažným zjištěním je fakt, že podíl exportu středomořských zemí do zemí EU se snížil za posledních deset let o 10 %, zatímco v případě nových zemí EU se zvýšil za stejné období asi o 80 %.

Dalším problémem jsou přímé investice EU, jež byly v roce 2001 v případě nových členských zemí téměř třikrát vyšší než v zemích jižního Středomoří bez Malty, Turecka a Kypru. V posledních letech se disproporce ještě více prohloubily. Například v roce 2002 získala Česká republika dvakrát více zahraničních investic (9 319 mil. USD) než všechny arabské státy dohromady. Národní trhy jižního Středomoří nepřitahují přímé investice, protože jsou malé, existuje zde byrokracie, intervenční působení státu v ekonomice, špatná infrastruktura a málo kvalifikovaná pracovní síla.

Podnikatelé z východních zemí se lépe prosazují na trzích EU, ale existuje možnost spolupráce (joint ventures) mezi oběma regiony, jež by byla výhodná zvláště pro partnerské země Středomoří. Přidružené státy střední a východní Evropy dostávaly šestkrát větší podporu na hlavu v porovnání se středomořskými partnerskými zeměmi. Jejich zájem o politické a ekonomické reformy byl mnohem vyšší a velkou roli při stimulaci jejich úsilí hrála reálná vidina členství v EU. Ekonomický liberalismus je v jejich případě plnohodnotný, protože jejich členství bude završeno volným

pohybem pracovní síly, zboží i kapitálu. Středomořské partnery podobný osud nečeká, protože nemohou očekávat volný pohyb lidí mezi jejich regionem a zeměmi EU.

Země jižního Středomoří svalují vinu za malý pokrok barcelonského procesu mimo jiné i na proces rozšíření. EU se v posledních několika letech zaměřila na nové členské země a opomíjela Středomoří, což se projevilo i v málo proporním přerozdělování zdrojů mezi oběma regiony. Pomoc EU oběma regionům je asymetrická, tj. výrazně ve prospěch východoevropských kandidátských zemí. Intence jihoevropských zemí ve prospěch větší symetrie pomoci ve vztahu ke Středomoří koncem 90. let nebyly již tolik intenzivní.

Značné obavy středomořských partnerů působí nebezpečí vzrůstající východoevropské migrace v rámci jednotného evropského prostoru, vzhledem k velké závislosti některých středomořských států na příjmech z transferu mezd. Východoevropská pracovní síla je jen o málo dražší než středomořská, ale je v průměru mnohem víc kvalifikovaná a pracovní flexibilitní. Odlišná kvalita vzdělání, geografická koncentrace a orientace východoevropské pracovní síly spíše na severní oblast EU hrozbu konkurence mezi oběma regiony otupuje. Rovněž restrikce EU proti východní (dočasně některé země EU) i jižní migraci snižuje bezprostřední příliv migračních vln z nově přijatých zemí.

Politické oslabení středomořského bloku v rámci EU po rozšíření

Obava je i z výrazného politického oslabení tzv. středomořského bloku v rámci EU po přijetí nových členů a posílení severního či východního bloku se podle některých odhadů dříve či později projeví na procesu rozhodování. Ze 147 nových křesel Evropského parlamentu, přidělených novým členským zemím, připadá na málo lidnaté středomořské země (Kypr, Malta a Slovinsko) pouze 18 křesel. Podobný nízký poměr hlasů budou mít nové středomořské země v Radě ministrů.

Středomoří sice nepatří do oblastí prioritních zájmů České republiky v porovnání s EU, střední Evropou, státy CEFTA, USA a Rus-

kem, o čemž svědčí kulturně historické souvislosti, geografická poloha, nízká energetická závislost (ropa, plyn) i obchodní obrat, ale náš vstup do EU podstatně zvýší význam středomořské dimenze. Vnější schengenská hranice EU protne středomořskou oblast a stane se i naší hranicí, což posílí českou vnímavost vůči různým bezpečnostním rizikům, jež mají původ v tomto regionu (drogy, terorismus, migrace). Na vídeňském zasedání Evropské rady (prosinec 1998) byly vybrány čtyři regiony vhodné pro formulování společné strategie EU: Rusko, Ukrajina, západní Balkán a středomořský region. Středomoří se tak stalo jedním ze čtyř regionů, vůči kterému členské země budou koordinovat své postoje v rámci CFSP (viz Společné strategie EU ze zasedání Evropské rady v Santa Maria de Feira). Jihoevropské členské země EU mají prioritní zájmy v tomto regionu, který dosud prosazovaly např. v rámci Ministerské rady, činnosti „trojky“ či v době prezidentského mandátu. Vyplývá to z jejich geografické polohy, mnohdy z vazeb z období kolonialismu, závislosti na ropě a plynu, obavy z migrace a dalších neovojenských rizik. Jakékoli opatření, jež destabilizuje země jižního Středomoří, zvláště Maghrib, se jich bezprostředně dotýká a přeneseně i nás. Francie má v rámci EU většinou poslední slovo ve vztahu k Alžírsku, což se projevilo během alžírské občanské války v 90. letech. Španělsko se silně angažuje v Maroku (migrace, demokratizace, obchod, přímé zahraniční investice). Česká zahraniční politika zvýšeným zájmem o tento region a citlivými přístupy může pozitivně motivovat podporu těchto zemí pro středoevropské záležitosti a při prosazování našich zájmů. Musí však přihlížet i k zájmům a potřebám partnerských středomořských zemí.

Česká republika se stala členskou zemí NATO v roce 1999. Je známo, že probíhá od roku 1995 dialog NATO-Středomoří, jež je zaměřen na odbourávání vzájemných stereotypů a spolupráci v oblasti měkké bezpečnosti. Česká republika se zatím zapojila do této aktivity symbolicky, ale naše angažovanost by se prohloubila po pražském summitu NATO, zvláště v souvislosti s potřebou koordinace boje proti terorismu. Je rovněž známo, že ČR se chystá

otevřít v blízké době kontaktní ambasádu NATO v některé blízkovýchodní zemi, což by nepochybně posílilo naši angažovanost v regionu. Náš zájem o středomořskou iniciativu NATO možná podnítl i plánované sblížení barcelonského procesu a středomořské iniciativy NATO, jež by mělo směřovat k větší koordinaci obou dialogů.

Česká republika a blízkovýchodní mírový proces

Blížící se členství České republiky v EU zvýšilo vyjednávací pozice a respekt v arabském světě, což se potvrdilo během lednové návštěvy českého ministra zahraničí C. Svobody v Palestině a Egyptě v roce 2004. Byl potvrzen vyvážený postoj České republiky k řešení konfliktu, jež se shodoval do značné míry i s posledními přístupy EU. Česká republika uznala právo Palestinců na samostatný stát. Svoboda potvrdil, že Česká republika vidí problém v trase separační zdi, jež začal stavět Izrael a která nerespektuje hranice z června 1967. Během jednání na autonomních palestinských územích Aráfát zcela akceptoval naše dobré vztahy s Izraelem a požádal ministra, aby Česká republika, coby brzký člen EU, přiměla Izrael k plnění mírového plánu „Cestovní mapy“. Zájem o české zprostředkovatelské služby vyjádřil i egyptský prezident, během lednové Svobodovy návštěvy v Egyptě. Koncem února 2004 navrhl zvláštní zmocněnec OSN pro Libanon S. de Mistura ČR, aby využila svého postavení v rámci EU, dobrých vztahů s USA, Izraelem a arabskými zeměmi k mírovému zprostředkování územního sporu Libanonu a Sýrie s Izraelem. Ukázalo se, že arabský svět má velký zájem o to, jak bude vypadat budoucí zahraniční a bezpečnostní politika Evropské unie po rozšíření ve vztahu k Blízkému východu.

Je patrné, že Česká republika buduje nový image nezávislého zprostředkovatele, který chce udržet kontakty se všemi zainteresovanými stranami. Důležité je, že tato zamýšlená role začíná být akceptována. Bude však nutné, aby veškeré české aktivity byly v zásadních bodech v souladu s principy společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU, jež je zalo-

žena na přísném respektu k platnému mezinárodnímu právu a na potřebě předcházení konfliktům. Dále je třeba si uvědomit, že v současné době jsou některé americké přístupy k blízkovýchodnímu konfliktu odlišné od postojů EU (přístup k prezidentovi Arafátovi, setrvání izraelských osad na okupovaném území). Evropské přístupy jsou blízké obsahu arabského plánu z Bejrútu z roku 2002, jenž nabízel Izraeli plnou normalizaci vztahů výměnou za vrácení okupovaných území. Evropská unie klade v dokumentech důraz na demokratizaci a dobré vládnutí, ale na rozdíl od současné americké vlády v praxi prosazuje spíše evoluční cestu. Výrazněji aktivní byla pouze v případě palestinské autonomie. Letošní návštěva čerstvého zvláštního vyslance EU pro blízkovýchodní mírový proces M. Otteho v Praze potvrdila zájem Unie, aby se česká zahraniční politika ve vztahu k blízkovýchodnímu mírovému procesu neodchylovala od přijatých principů EU. Disharmonie v přístupech jednotlivých členských zemí může oslabit účinné působení společné zahraniční politiky EU, jako se to stalo během irácké krize, v jejímž průběhu kandidátské země z východní a střední Evropy buď podpořily postoje USA, nebo se vyjádřily velmi neurčitě, aby nepoškodily své vztahy s oběma transatlantickými spojenci.

Současné napětí na Blízkém východě a stagnující mírový proces nedává fiktivní zprostředkovatelské roli Prahy velkou šanci, ale v blízké budoucnosti se vše může změnit. Norská role při sjednávání dohod z Osla, aktivity Dánska při sestavování plánu Cestovní mapy či naposledy angažovanost Švýcarska při organizování ženevských palestinsko-izraelských rozhovorů prokázaly, že i malé země mohou sehrát významnou roli v blízkovýchodním mírovém procesu. Nutné je však důsledně dbát o image země schopné zaujmout kdykoli nestranný, vyvážený postoj v zájmu míru a mezinárodního práva.

Perspektivy našeho zapojení do barcelonského procesu

Česká republika se stane účastníkem barcelonského procesu v komplikovaném období. Euro-středomořské partnerství prožívá po

teroristických útocích proti USA období stagnace a přehodnocování s ohledem na bezpečnostní priority. EU byla zklamána z velmi pomalého procesu vytváření arabské zóny volného obchodu, jenž dosáhl pouze dílčích úspěchů (vytvoření agadirské skupiny). Většina finančních prostředků je investována do bezpečnostních opatření, zatímco jiné potřebné úkoly jsou odkládány. Dojde zřejmě ke sblížení barcelonského procesu a dialogu NATO v zájmu větší komplementarity. Zvýšil se i zájem Evropy o řešení blízkovýchodního konfliktu, který představuje dlouhou dobu jednu z brzd reformního procesu. Je zřejmé, že EU redukuje své původní ambice a bude preferovat specifické bilaterální či subregionální formy spolupráce. Změní se možná i dosud respektované geografické omezení a do partnerské spolupráce budou vtažovány i ostatní země Středního a Blízkého východu. Hovoří se v tomto kontextu o potřebě posílení dobrého sousedství.

S ohledem na naše tradičně výborné politické a ekonomické vztahy s arabským světem jsme předurčeni do role „tahounů“ euro-středomořské spolupráce. Naše členství v EU nám dává široké možnosti, jak rozšířit vztahy s arabskými zeměmi v rámci euro-středomořského partnerství ve všech oblastech. Většinou je zvykem, že každá nová členská země se zaměřuje pouze na nějakou oblast. Na příkladu Skandinávie lze uvést, že Švédsko se svým tradičním důrazem na morálku v mezinárodních vztazích se začalo angažovat ve středomořském dialogu civilizací. Více pragmatické Finsko se soustředilo na ekologii a Dánsko zase preferuje lidská práva. Praha, jako tradiční důležitá křižovatka evropských kultur, by mohla například pomáhat kulturnímu sblížení EU-země Středomoří v rámci dialogu kultur a civilizací. Česká republika může využívat i zkušenosti z naší účasti v multilaterálních výborech v rámci madridského mírového procesu i našich dlouhodobých velmi dobrých vztahů s arabským světem ve všech oblastech. Cenné bude rovněž poskytování dobrých i špatných zkušeností z procesu ekonomické a politické transformace v naší zemi partnerům ze Středomoří.

Existuje velké množství komunitárních programů a aktivit financovaných z prostředků

MEDA II, které naši odborníci a podnikatelé neznají a neumí je využívat. Je třeba zlepšit informační servis. Ministerstvo zahraničních věcí sice dlouhodobě monitoruje barcelonský proces a diplomaté či odborníci na danou oblast se zúčastňují různých akcí, ale nikdy nebyla vypracována ucelená, oficiální rámcová strategie ve vztahu ke středomořské dimenzi. Naše zapojení do barcelonského procesu bude

z těchto důvodů zlomovým okamžikem, kterému bude třeba věnovat patřičnou pozornost, abychom se naučili co nejrychleji využívat všech možností spolupráce a znovu se vrátili do teritoria, které jsme mnohdy zbytečně počátkem 90. let vyklidili.

Jaroslav Bureš
Společnost česko-arabská

Den Afriky a nová africká regionální organizace a spolupráce

Od roku 1963, kdy byla 25. května podepsaná Charta OAJ, již uplynulo hodně času a jak svět, tak africký kontinent prošel a prochází řadou změn, pozitivních i negativních. Bohužel, ani africkému kontinentu se nevyhnuly ty negativní – zejména v podobě vleklých katastrofálních ekonomických krizí, hladomorů, náboženských a etnických nepokojů a čistek i občanských válek.

Afričtí politici, vědomí si nutnosti reagovat na vyvíjející se svět, globalizaci a řešit problémy afrického kontinentu, se již od přelomu století intenzivně zabývají novou podobou spolupráce v rámci kontinentu. Příkladem má být již existující struktura Evropské unie, nicméně inspirací bylo i fungování Organizace spojených národů a řada mezinárodních seskupení. Nově vzniklá **Africká unie** (AU) svou strukturou vychází z Evropské unie, kterou v podstatě kopíruje a navazuje na Organizaci africké jednoty (založena v roce 1963), která se již přežila.

Představy o vzniku AU začaly krystalizovat v roce 1999 v tzv. Syrtské deklaraci, zdůrazňující nutnost zásadního upříšení integračního procesu a bezodkladného zřízení celoafrických orgánů, v první řadě institutu tzv. Africké unie, včetně příslušných institucí ekonomického (Africká ústřední banka, Africká měnová unie), ale i politického (Africký soud-

ní dvůr, Africký parlament) a mírotvorného charakteru.

Syrtský summit se uskutečnil z iniciativy a za významné finanční pomoci libyjského vůdce Muammara Kaddáfího a v deklaraci zazněla poprvé také myšlenka na vytvoření kvalitativně nové formy politicko-ekonomické panafrické spolupráce, která se později materializovala ve vzniku **Nového partnerství pro rozvoj Afriky** (NEPAD). Obava, že jak vznikající AU, tak NEPAD se díky Kaddáfího avizovaným finančním příspěvkům stanou organizacemi prosazujícími zejména Kaddáfího, se zatím nepotvrdila, a to i kvůli ostražitému přístupu představitelů některých dalších afrických zemí, kteří v konečném důsledku efektivně vliv libyjského vůdce eliminovali.

Na řádném summitu OAJ v Lomé v roce 2000 došlo k dalšímu rozpracování Syrtské deklarace a k přijetí *Základní listiny Africké unie*, kterou jednotlivé země postupně ratifikují. V roce 2001 se v Zambii uskutečnil poslední, tj. 37. řádný summit OAJ, na kterém bylo definitivně rozhodnuto o transformaci OAJ v AU. Nejvýznamnějším praktickým výsledkem summitu bylo schválení plánu *Nová africká iniciativa* (NAI), kompromisního výsledku dvou různých návrhů o budoucnosti afrického kontinentu (zbavit Afriku do roku

2012 vojenských konfliktů, chudoby a nemocí, zejména malárie, polio, AIDS, TBC). Na realizaci této ideje bude Afrika potřebovat 64 mld. USD a roční přírůstek HDP ve výši minimálně 7 %, což se momentálně jeví jako utopie. Tato skutečnost jednoznačně determinuje potřebu mohutného přílivu investic. V zájmu jejich získání jsou nyní afričtí vůdcové stále více svolní (i když se skřípajícími zuby) respektovat požadavky vyspělých zemí a mezinárodních finančních institucí, týkající se např. tzv. „good governance“ a efektivity boje proti endemické korupci.

Aby se zamezilo duplicitě programů, NAI se postupně včlenila do NEPAD (Nové partnerství pro rozvoj Afriky), který kodifikuje strategicko-politicko-ekonomický rámec rozvoje afrického kontinentu.

Hlavními orgány AU jsou: *Shromáždění* (hlav států a vlády), *Výkonná rada* (ministrů zahraničních věcí) a *Výbor stálých představitelů* (velvyslanců). V čele AU stojí prezident, který se bude každý rok měnit. Řídicím orgánem je *Komise* složená z 8 komisařů, v jejímž čele stojí předseda A. Konaré (bývalý malijský prezident).

Zatím se konaly dva summity AU, v Addis Abebě v únoru 2003 (1. mimořádný) a v Maputo v červenci 2003 (2. řádný). Maputský summit položil silný akcent na oblast zajištění míru a bezpečnosti na kontinentu (byl ustanoven jeden z hlavních pilířů AU – Peace and Security Council AU). Druhou nejdůležitější projednávanou agendou byl NEPAD a po delších debatách bylo rozhodnuto začlenit postupně (nejpozději do r. 2008) Sekretariát NEPAD do struktur Komise AU. *NEPAD je tak od roku 2003 hlavním akčním programem a instrumentem AU.*

Kromě politicko-ekonomických agend se summit zabýval i řadou organizačních záležitostí včetně voleb do Komise AU a dalších orgánů, schválením rozpočtu na rok 2003 a přijetím rozpočtu na rok 2004. Summit ukončil roční přechodné období vytváření základních struktur AU. Summitu se účastnil i předseda EK R. Prodi a česká delegace pod vedením p. náměstka Vošalíka. Následující (3. řádný) summit se uskutečnil v červnu/červenci 2004 v Addis Abebě.

Z hlediska politiky ČR vůči Africe je důležité, že EU zejména se vznikem AU demonstrovala silný zájem o partnerství s Afrikou a pomoc jejímu rozvoji. Vedle EU řada členských zemí i bilaterálně podporuje AU.

Idea afrického rozvojového plánu, tzv. Nová africká iniciativa, vznikla z podnětu plánu Miléniový africký program obnovy prezidenta JAR Mbeki a plánu OMEGA senegalského prezidenta Wade. Po přijetí v Organizaci africké jednoty v roce 2001 byla Iniciativa přejmenována na program NEPAD (New Partnership for Africa's Development – Nové partnerství pro rozvoj Afriky). Jeho základní význam spočívá ve faktu, že vznikl z popudu samotných afrických zemí.

Program je řízen tzv. Implementačním výborem, v němž jsou zastoupeny všechny regiony Afriky (je složen z 15 hlav států), a dále Styčným výborem (Alžírsko, Egypt, Nigérie, Senegal a JAR). Základním cílem NEPAD je podnítit rozvoj Afriky, tj. překonat zaostávání v prioritních sektorech (infrastruktura, zemědělství a rozvoj venkova, boj proti HIV/AIDS aj.), vymýtit chudobu, nastoupit cestu udržitelného růstu a splnit Miléniové cíle (deset rozvojových programů přijatých na summitu OSN v roce 2000). Jedním ze základních elementů programu je podpora „good governance“.

Podporu pro NEPAD slíbila i G-8, nicméně finanční částka 6 mld. dolarů na několik let je považována africkými zeměmi za nedostatečnou. Navíc má být poskytována selektivně jen demokratickým režimům, což má za cíl dotlačit africké státníky k zásadní demokratizaci dosavadních státních struktur, efektivnímu potírání korupce a vytvoření kapitálových bezpečnostních garancí na kontinentě, a tím k otevření a liberalizaci afrických ekonomik jako předpokladu pro vytvoření vhodného investičního klimatu. Na africký požadavek na vytvoření fungujícího vývozního modelu bez tarifních a netarifních překážek pro africké komodity nebyla ze strany G-8 prozatím dána žádná konkrétní odpověď.

Na Světovém summitu o udržitelném rozvoji v Johannesburgu ve dnech 26. srpna až 4. září 2002 získal program velkou pozornost a naplňování jeho cílů se stalo součástí kapitoly VIII. Implementačního plánu „Udržitelný

rozvoj Afriky“. Přijetím rezoluce OSN č. 57/2002 ze dne 16. září 2002 byl NEPAD Valným shromážděním OSN akceptován jako rámec pro veškerý rozvoj Afriky a pro naplňování Miléniových rozvojových cílů v Africe (tj. např. i omezit chudobu v Africe o polovinu do r. 2015).

ČR oceňuje NEPAD jako příklad partnerství vedeného vlastní odpovědností rozvojových zemí, zároveň si je však vědoma, že NEPAD zdaleka nezahrnuje všechny africké

země (je tažen jakousi „velkou pětkou“). Přijetím Implementačního plánu na Světovém summitu o udržitelném rozvoji vyjádřila ČR program aktivní podpory. V současné době ČR vyhodnocuje, do jaké míry napomáhá k plnění závazků přijatých v VIII. kapitole Implementačního plánu „Udržitelný rozvoj Afriky“, s cílem přijmout příslušná opatření.

Juraj Chmiel
Společnost přátel Afriky

130. výročí úmrtí Davida Livingstonea

Evropa se seznamovala s africkou kulturou prostřednictvím zpráv misionářů, vojáků, obchodníků a cestovatelů. Cíle těchto lidí, jež působili delší dobu v Africe, byly různé. Jedni byli do Afriky vysláni jako nežádoucí v evropské společnosti,¹ jiní zde toužili zbohatnout nebo udělat kariéru. Však jen málokdo se rozhodl v Africe usadit na trvalo. Do Afriky však odjžděli také cestovatelé, jejichž cílem bylo poznávat domorodé obyvatelstvo a jeho zvyky a popsat tamní flóru a faunu. Záznamy těchto cestovatelů jsou velmi cenným dokumentem pro historiky, etnografy a antropology. Často zápisy těchto lidí doprovázejí také různé nákresy, jež mají dokreslit popisované situace. Jedním z nejvýznamnějších cestovatelů a misionářů 19. století byl David Livingstone, od jehož smrti v letošním roce uplynulo 130 let.

Životopis

David Livingstone se narodil 19. března 1813 ve skotském městě Blantyre, v blízkosti Glasgow. Jeho rodina bydlela v dvouposchodovém domě, postaveném v roce 1870 nad řekou Clyde pro dělníky místní textilní továrny.

¹ Např. do portugalských kolonií byli posláni tzv. *degradados*, kteří byli v Portugalsku považováni za nežádoucí. Jednalo se především o politicky nepohodlné obyvatele nebo zloděje.

V domě bylo 23 jednopokojových bytů, jeden z nich obýval Livingstone se svými rodiči a čtyřmi sourozenci, jeho další dva sourozenci zemřeli v raném dětství.²

Jeho rodina byla silně nábožensky založena, Livingstone se stal již v dětském věku členem kongregačního sboru v Blackwell Lane. „*S velikou zálibou čítával cestopisy a četba tato v něm roznítala touhu cestovati do cizích zemí.*“³ V deseti letech začal pracovat v textilní továrně, v tvrdých podmínkách, jeho pracovní doba byla od šesti do dvaceti hodin. Livingstone navštěvoval po práci večerní školu, výuka trvala dvě hodiny. Ve škole dosahoval vynikajících studijních výsledků. V této době četl spisek Karla Gutzlaffa z Holandské misijní společnosti, ve kterém bylo žádáno o vyslání lékařských misionářů do Číny. Text přispěl k Livingstonově rozhodnutí přihlásit se ke studiu na Andersonovu kolej lékařské fakulty v Glasgow.⁴ Stal se členem Londýnské misijní společnosti, byl vyslán na tříměsíční zkušební kurz ke kazateli Richardu Cecilovi do Essexu.

² Livingstone, D. *Die Erschliessung des Dunkeln Erdteils*, Berlín, s. 5.

³ Macháček, J. *Cesty Davida Livingstonea po Jižní Africe*, Praha 1926, s. 6.

⁴ Livingstone, D. *Die Erschliessung des Dunkeln Erdteils*, Berlín, s. 6.

Studium medicíny a kazatelství

Působení v Essexu neprobíhalo příliš hladce, kazatel o něm sepsal nepříznivou zprávu. Ke konci zkušební doby byl málem propuštěn, postavil se za něj však jeho učitel a Livingstone byl přijat do dalších lékařských kurzů, které Londýnská misijní společnost financovala. Během studií se seznámil se zoologem profesorem Owenem, kterému později posílal zprávy o africké fauně. Také vězně onemocněl překrvením jater a plicní chorobou.

David Livingstone chtěl původně vycestovat do Číny, ale v důsledku napětí, které nastalo před opiovou válkou, nebylo možné misií nastoupit. Londýnská misijní společnost mu nabídla cestu do západní Indie, tu však odmítl. Podnětem pro Afriku bylo Livingstonovo setkání s dr. Robertem Moffatem, který jako misionář pracoval pro Londýnskou misijní společnost od roku 1816. Moffat ho získal pro Afriku svým vyprávěním a vidinou objevování neprozkoumaných krajů. Bylo tedy rozhodnuto a Livingstonovi byla přidělena oblast Kuruman.

Plavba do Afriky

V roce 1840 úspěšně složil v Glasgow lékařské zkoušky, 20. listopadu téhož roku byl dr. David Livingstone vysvěcen na kazatele v modlitebně Albion v Londýně a 8. prosince vyplul na lodi George směrem na Afriku. Během plavby praskl přední stěžeň lodi a kapitán byl nucen kurz obrátit do Jižní Ameriky – Ria de Janeira, kde se musela loď opravit. Livingstone zde s velkým zájmem pozoroval místní faunu a flóru, posádka tady strávila čtyři dny. Cestou do Afriky se učil navigaci, astrologické orientaci a jazyku Setswana. Loď připlula k mysu Dobré naděje 15. března 1841.

Kuruman

Cestu do Kurumanu, která představovala vzdálenost 530 mil, absolvoval ve voze taženém volí. Karavana denně urazila deset až dvacet mil, do cíle dospěla za šest týdnů a během cesty si Livingstone osvojil pro Afriku tehdejší doby další nutnou dovednost – střelbu. Poté, co dorazil koncem července do Kurumanu, na

jižním okraji pouště Kalahari, která byla již mimo území britské kolonie Kapsko, nebyl spokojen. „*Byl-li Livingstone šťastný a veliký jako objevitel, jeho zručnost vzhledem k činnosti misionářské se méně osvědčila. Veškerá jeho misionářská činnost ztroskotala o děsné africké barbarství, jakož i o hrůzné podnebí pro všechny bělochy. Všechny mise, ke kterým dal podnět v Linyanti a na vysočinách mangandjaských, skončily žalostně.*“⁵ Ráz krajiny byl jednotvárný, misie byla skromným místem a misijní práce ho zde nenaplňovala tak, jak si představoval před cestou.

Vstup do vnitrozemí

Původně měl v Kurumanu čekat na příchod dr. Moffata a jeho skupinu, místo toho se rozhodl pro cestu na sever, kde měl vyhledat místa pro misijní stanici. Expedici podnikl s Rogerem Edwarsem, bez oficiálního povolení Londýnské misijní společnosti. „*U Livingstonea přetrvala po celý život neochvějná křesťanská víra, ale zdá se, že ji spojoval se ctí, žádostí a touhou po osobním úspěchu.*“⁶ Zkoumal území Bečuánska (dnešní Botswana). „*Rozličné kmeny Bečuánské mají svá jména podle zvířat, z čehož možno usouditi, že asi uctívali v dávných dobách zvířata podobně jako staří Egypťané. Jméno Bakatla znamená tolik, co: z opice pošlí, Bakuena z aligatora pošlí, Batlapi z ryby pocházející a každý kmen má pověřenou hrůzu před tím zvířetem, podle něhož jest pojmenován.*“⁷ Navštívil místní kmen Bakaa a pobýval v Leopoli v oblasti Bakwian, kde studoval místní kulturu, gramatiky bečuánského jazyka vydal ve třiceti výtiscích. „*Musel si tvořit svůj vlastní slovník, svou gramatiku a poznat způsob myšlení lidu, aby vůbec jako kazatel mohl mezi nimi působit.*“⁸

⁵ Macháček, J. *Cesty D. Livingstonea po Jižní Africe*, Praha 1926, s. 186.

⁶ Burtonová, R., Cavendish, R., Stonehouse, R. *Cesty velkých objevitelů*, Praha 1994, s. 140.

⁷ Macháček, J. *Cesty D. Livingstonea po Jižní Africe*, Praha 1926, s. 53.

⁸ Šustek, M. *David Livingstone, misionář, lékař a cestovatel*, Praha 1991, s. 20.

V této době se Livingstone stává svědkem obchodu s otroky, proti kterému v příštích letech vytrvale bojuje.

Původně měl v úmyslu v Leopoli založit stanicí, zemřel ale náčelník místního kmene Bubi, u kterého byl vítán. Livingstone viděl kristianizaci Afričanů jako obtížnou: „...nejsou to zvidaví duchové, jak o nich čteme v jiných zemích netouží po evangeliu, protože o něm nic nevědí, ani o jeho dobrodiní výuce náboženství však nic nepřekážá. Každý náčelník by byl pyšný na evropského náčelníka nebo uesdlíka na svém území, a v celém vnitrozemí je naprostá bezpečnost života a majetku.“⁹ Mocenská situace v kmenech se změnila a tak se Livingstone rozhodl přesídlit do Mabotsy v oblasti kmene Bakhatla. Na tomto místě byl Livingstone vážně zraněn, když na něj při lovu zaútočil postřelený lev. Zranění léčil tři měsíce, přesto mu však zanechalo trvalých následků. Lev mu poškodil horní část ramenní kosti, která mu během zotavování špatně rostla, a proto již nemohl zcela zvednout levou ruku.

Z Mabotsy se přesunul na sever, do Kolobengu, kde zřídil základnu na území kmene Bakwena, který vedl náčelník Sečele. Sečele byl prvním a posledním Afričanem, kterého Livingstone obrátil na křesťanství. Poté, co náčelník splnil zkoušku, po pěti letech vyučování, byl pokřtěn. Sečele však i po křtu praktikoval polygamii. Dalším místem, kde Livingstone působil, bylo Chonuane, kam odešel již se svou manželkou (dcerou doktora Moffata) a dětmi. Toto území napadávali Burové. Livingstone poznamenal: „Slovo boer znamená prostě farmář Búrové jsou společenstvím rozvážných, přičinlivých a nadmíru pohostinných rolníků. Ovšem lidé, kteří z různých příčin uprchli před anglickým zákonem a k nimž se připojili angličtí zběhové a nejrozličnější typy špatných charakterů v odlehklých osadách, jsou bohužel zcela rozdílného ražení. Velká výhrada, kterou mnozí Búrové měli a ještě mají k anglickým zákonům, je ta, že nerozlišují mezi černochoy a bělochoy. Cítili se ukrýdění údajnými zrádci, které jim způsobila

emancipace jejich hotentotských otroků, a rozhodli se, že zřídí republiku, ve které by mohli bez cizího vměšování přiměřeně zacházet s černochoy. Není snad třeba dodávat, že přiměřené zacházení vždycky obsahuje základní prvek otroctví, totiž povinnou neplace-nou práci.“¹⁰

První expedice – 1849

Londýnská misijní společnost neměla přílišné pochopení pro Livingstonovy cestovatel-ské ambice. Livingstone v červnu 1849 vyrazil na svou první výpravu především díky Williamu Oswellovi, který v Africe působil jako lovec a financoval expedici. Skupina postupovala na sever, přes poušť Kalahari. „Na poušti Kalahari bydlí Bakalhariové, kmen bečuanský, lid povahy mírné a bláznivé, živící se chovem koz, pěstováním melounů a tykví. Vedle Bakalhariů kočují tam Křováci, vlastní to obyvatelé pouště, kteří se živí lovem zvěře nebo kořínky a jahodami, které ženy sbírají.“¹¹ Přechem pouště byl náročný pro nedostatek vody, než po šesti týdnech dorazili k řece Zouga, která vytéká z jezera Ngami. Vzdálenost k jezeru činila proti proudu řeky ještě 200 mil. Členové expedice byli prvními Evropany, kteří spatřili jezero Ngami.

Objevitelský úspěch ocenila Královská zeměpisná společnost poté, co Livingstone po návratu do Kolobengu poslal zprávu do Anglie. Byl odměněn cenou, získal popularitu a podporu Královské zeměpisné společnosti. Prohlásil, že severně od objeveného jezera Ngami se nachází rozsáhlý říční systém a že je třeba jej prozkoumat a také studovat kmen Makololo.

Druhá expedice – 1850

V dubnu 1850, s podporou Královské zeměpisné společnosti, si mohl Livingstone dovolit uspořádat vlastní výpravu. Nevzal s se-

⁹ Davidson, B. *Africká minulost*, Praha 1972, s. 179.

¹⁰ Davidson, B. *Africká minulost*, Praha 1972, s. 176–177.

¹¹ Macháček, J. *Cesty D. Livingstona po Jižní Africe*, Praha 1926, s. 6.

bou Williama Oswella, ale cestoval se svojí tehoutnou manželkou a dětmi. Účast rodiny zdůvodnil tím, že pro získání důvěry vůdců cizích je přítomnost ženy a dětí velkou výhodou. Opět cestovali přes poušť Kalahari k jezeru Ngami a Livingstone mapoval hydrografický systém oblasti. Téhož roku se po náročné cestě vrátili do Kolobengu, kde Livingstonova žena porodila dítě, které po čtrnácti dnech zemřelo. Marie Livingstonová onemocněla a musela do Kurumanu, kde se zotavila v rodině Moffatových.

Třetí expedice 1851–1852

Na začátku roku 1851 uspořádal Livingstone další významnou výpravu. Opět se jí zúčastnila jeho rodina a William Oswald, který zase finančně zajistil akci. Postupovali jim již známou cestou přes poušť Kalahari, k řece Zouga. Vážné problémy měli se zásobami pitné vody a přišli o veškerý dobytek. Výpravě se podařilo dostat k řece Čobe, kde je přijal náčelník Sebituan, který byl z kmene Basuto. „*Ženy zde mají skutečně veliký vliv. Pocítí-li mladý muž náklonnost k děvčeti z jiné vesnice a staří nemají nic proti sňatku, musí přijít a zůstat v její vesnici,*“¹² poznamenal Livingstone. „*Po krátké plavbě po řece Linjanti sešel se Livingstone a náčelníkem Sebituanem na ostrově, kamž on na zprávu o příchodu bílých zavítal. Po vřelém uvítání a zajištění volné cesty po krajinách sousedních přišel Livingstone do hlavního sídla Linyanti, kamž jej Sebituane uvedl.*“¹³ Největším úspěchem expedice bylo objevení horního toku řeky Zambezi, poblíž Šešeke, dosud byl zmapován jen dolní

tok. Na tomto území byl Livingstone účastníkem obchodu s otroky mezi africkými kmeny a arabskými a portugalskými obchodníky.

Při zpáteční cestě dorazili do Kolobengu, který kvůli suchu a búrským nájezdům opustil kmen náčelníka Sečele. Cestovatel popisuje búrské praktiky: „*Byl jsem sám svědkem, jak Búrové přišli do vesnice a podle svého zvyku požadovali, aby dvacet až třicet žen šlo jejich zahrady zbavit plevele; a viděl jsem ty ženy, jak odcházely na místo neplacené dřiny: jídlo nesly na hlavě, děti na zádech a pracovní nářadí na ramenou. Búrové se vůbec nesnaží zakrývat bezohlednost, s jakou využívají neplacené práce naopak, všichni, od velitelů p. Potgietera a p. Gerta Kriegera až k poslednímu Búrovi, si pochvalovali lidskost a spravedlnost takového nestranného zřízení.*“¹⁴ Livingstone usoudil, že při této situaci není v oblasti bezpečno, a poslal z Kapského města svoji rodinu do Anglie. V Kapském městě se zdokonalil v používání sextantu a chronometru a připravoval se na další náročnou cestu.

Jelikož přechod vnitrozemí se ukázal zdlouhavý a nebezpečný, začal se Livingstone, po objevení horního toku Zambezi, zabývat myšlenkou její splavnosti. Říční cestu by britští misionáři a obchodníci ocenili, vnitrozemí Jižní a Střední Afriky by se stalo dostupné z východního i západního pobřeží.

Martin Levý, student Afrika dětskýmá očima

Poznámka: Druhou část literární práce otiskneme v dalším čísle Bulletinu

¹² Macháček, J. *Cesty D. Livingstona po Jižní Africe*, Praha 1926, s. 56.

¹³ *Tamtéž*, s. 7.

¹⁴ Davidson, B. *Africká minulost*, Praha 1972, s. 177.

Svědectví o životě v některých zemích subsaharské Afriky, která přinášejí nové knihy místních spisovatelů

Letošní Svět knihy, ačkoliv nebyl přímo věnován Africe jako vloni, přinesl českým čtenářům další velmi zajímavou ukázkou ze současného života v africké subsaharské části, tentokrát z pera mladé ugandské ženy Chiny Keitetsi *Musela jsem zabít. Místo panenky mi dali pušku*. Vydalo ji nakladatelství Motto. Autorka, žijící dnes šťastně v Dánsku, v ní popisuje své osudy, které zažila coby dětský voják v oblasti východoafrických jezer – v zemích krvelačných místních diktátorů. Jde spíš o upřímnou osobní zповěď než vrcholné umělecké dílo, ale nakladatelství Motto svým záslužným počinem umožňuje českým čtenářům poznat a možná i lépe pochopit situaci, jaká panuje v posledních několika desetiletích na mnoha místech afrického kontinentu. Zneužívání dětí jako vojáků není jen výsadou Afriky, existuje i v jiných bouřlivých zemích světa, ale zde doznalo nejkrutějších podob. China Keitetsi se snaží upozorňovat na toto zlo a hledá pomoc u mnoha státníků světa a u mezinárodních organizací.

Kromě toho, že zachycuje hrůzy spjaté se samotnými boji a nedodržováním základních norem mezinárodního práva třeba při zacházení s válečnými zajatci nebo běžné znásilňování dívek-vojaček jejich veliteli, vyznává se autorka i z osobních traumat, které ji postihly ve vlastní rodině. Ta ovšem nejsou jen ojedinělým osobním zážitkem jí samé, podobně je postiženo ohromné množství tammích dětí, které jsou díky rozpadu afrických rodin či surovými tělesnými tresty nebo psychickým nátlakem ze strany rodičů nevědomky zaháněny do nepředstavitelně drsného prostředí, do osudu dětského vojáka, k nelidskému životnímu způsobu, který jim už pak většinou připadá i v jejich dalším životě celkem normální.

Český čtenář měl příležitost seznámit se s tím, jak neutěšené jsou politické a sociální podmínky v mnoha afrických regionech po dosažení nezávislosti: Vloni u nás vyšla kniha Ahmadoua Kouroumy *Alláh není povinen*, popisující totéž co China Keitetsi, ale pro změnu v západní Africe. Pošlapávání základních norem soužití mezi lidmi je námětem i nedávno u nás vydané knihy jihoafrického spisovatele a nositele Nobelovy ceny za literaturu pro rok 2003 J. M. Coetzeeho *Hanebnost*. Všechna zmiňovaná díla a mnohá další s podobnou problematikou, například od nigerijského spisovatele Kena Saro-Viwy, před časem popraveného navzdory celosvětovému mínění, vyšla v evropských jazycích; jenomže v zemích, kde se jejich děj odehrává, si je může přečíst jen mizivý počet místního obyvatelstva. Zato je tam znají místní policejní orgány, které společně s vládnoucími elitami zabránily jak Kouroumovi, který nedávno v zahraničí zemřel, tak Chine Keitetsi žít v jejich vlasti. Oba autoři ovšem sami nikdy nijak nezakrývali, že dávají přednost pobytu v Evropě nebo USA, který v případě Chiny Keitetsi byl (podle vlastních slov z její knihy) jejím životním, posléze skutečným snem. Saro-Viwu, jak už bylo řečeno, odsoudili v Nigérii k trestu smrti. J. M. Coetzee se natrvalo přestěhoval do Austrálie. Doufejme, že jejich díla přesto nakonec přispějí k tomu, aby se i na africkém kontinentu postupně tvořily podmínky pro klidný a normální život tammích obyvatel.

Otakar Hulec
Společnost přátel Afriky

O životě a díle prof. Dr. Aloise Musila

Narodil se jako prvorozený syn chudobných rodičů v malé obci Rychtářov u Vyškova 30. června 1868. Jeho dědeček prorokoval, že „půjdou žebrotou,“ neboť na statku byl dluh. Po několika letech vyhořeli a dluh spláceli celkem třicet roků. Ale již tehdy se Alois projevil jako statečné dítě, které pomáhalo podle svých sil rodině na statku i polnostech. V této době se v něm zrodila myšlenka stát se knězem, a tak pomoci rodičům. Sám o sobě říká, že mládí ani dětství neměl. Na základní škole v Rychtářově se učil dobře, ale při zkouškách na gymnázium jej profesor označil za „osla k pohledání“. A opět ukázal svoji statečnost: klekl před profesorem a prosil, aby byl přijat. Stalo se a záhy byl prohlášen premiantem třídy. V roce 1891 byl vysvěcen na kněze. Jeho neklidný duch však chtěl bádát a zvyšovat si vzdělání. Proto studoval v noci a ve dne konal své náročné povinnosti v pohraničí v Ostravě. 20. června 1895 skládá úspěšně doktorát *sanc-tissimae theologiae*. Byl maximálně vyčerpán fyzicky i duševně, dokonce plival krev. Několik doktorů konstatovalo, že nepřežije více jak dva roky. Ale opět se projevuje jeho houževnatost a statečnost. Žádá olomouckého arcibiskupa Theodora Kohna o povolení studia na nově zřízené biblistické škole v Jeruzalémě, kde se chtěl zdokonalit ve studiu bible a také východních jazyků. Tato škola jej však nijak neuspokojila, neboť jeho znalosti byly větší než samotných profesorů a on je musel v mnohém opravovat. Zdokonalil se v hebrejštině a arabštině a přechází z dominikánské biblické školy na Univerzitu St. Joseph do Bejrútu. Zde nachází nové přátele z řad jezuitů, kvalitnější knihy, podniká cesty do blízkého i dalekého okolí a zjišťuje, že neexistuje mapa těchto končin, pouze bílá místa zela na tehdejších nákresech téměř celého arabského poloostrova. Vzhledem k tomu, že zde nachází mnoho památek z historického dávnověku, cestu římskou, hedvábnou a mnoho kulturních pamá-

tek, které ještě nedokáže ani otisknout, či zakreslit, chápe, že zde je velká historická kořist, ale pole neorané.

Chápe, že tento nelehký úkol čekal na něj. Nemá však základy kartografické, geografické ani příslušné vybavení. Pořídil si buzolu a magnetickou střílku, což bylo naprosto nedostačující. Procestoval biblické Edom, Negeb, Moab čili klasickou Arbis Petraea, což byly končiny zákonodárce Mojžíše a patriarchů Abraháma, Izáka a Jakuba. Zejména jej vábilo, že způsob života tamějších beduínů se příliš neliší od dřívějšího primitivního života předků. Aby mohl podnikat tyto výzkumy, musel se odívat jako beduín, jinak by byl přepaden a zabit. Takový je zákon pouště. Svou statečností, lidumilností a zdravotnickou praxí si získal přátelství šejků dvou kmenů Rualů a Beni Sachr, jejichž náčelníkům zachránil život. Přijali jej za svého bratra a předali mu náčelnictví jako jedinému Evropanu, neboť jejich nedůvěřivost k cizím příslušníkům jiného národa je velká. Získal-li si však někdo jejich důvěru, je to navždy, na život a na smrt. Naše vlast však záhy zrušila Musilovi stipendium a zůstává v širé poušti sám a bez prostředků. V té době prosí Boha, aby přežil, zachránil alespoň holý život a nezemřel hladu. Situace byla dlouho neutěšená, prožil množství útrap tělesných i duševních, pomoc přišla nakonec od samotného Dr. Riegra, který mu opatřil stipendium České akademie. Bylo to sice velmi málo, ale na přežití to postačovalo. V té době již podniká další výzkumy v samotné poušti, kde objevuje zámky Tuba a Amru – původní letohrádek umajovského chalífy Ualída II. († 744). Byl to jedinečný objev – perla pouště, o které svět dosud nevěděl, neboť zobrazování lidské postavy bylo v Arabii přísně zakázáno. Pořídil základní fotografie, ale byl přepaden a o tyto materiály okraden. Zachránil holý život. Takto vyčerpán, ničím neustálou podvýživou, se vrací po tříletém pobytu v poušti zpět

do vlasti. Při první zmínce o Amře byl podezírán přes svou kněžskou hodnost ze šarlatánství. Zklamán, bez finančních prostředků, vrací se ke katechetské činnosti na reálku v Olomouci. Nevzdává se však, konzultuje s odbornými kruhy a v létě roku 1900 znovu odjíždí přes Cařihrad a Bejrút do Damašku. Pomocí bratřů beduinů prozkoumá ve dnech 6.–13. července Amru, obkresluje nápisy, fresky, fotografuje, skicuje a přiváží do Evropy objev světového formátu. Během jedné noci se stal slavným. V dubnu roku 1901 přijíždí znovu do pouště, tentokrát již s malířem Mieli-chem, který odborně snímá fresky a potvrzuje jeho objev. Musil projíždí severní Moab, navštíví horu Mojžíšovu – Nebo, mapuje jižní Palestinu, Jeruzalém, Damašek a Egypt. Prodělává malárii a téměř umírá. Ale silou vůle se uzdravuje, vrací se do Evropy, ve školním roce 1901–1902 přednáší jako suplent na olomoucké fakultě. V srpnu 1902 již opět sedí na velbloudu, provádí důkladný průzkum nekropole u Abde a ztvárnil úplnou mapu od egyptských hranic po Uádi Sirhán a od al Keraku až po Rudé moře. Touto výpravou ukončil své výzkumy Arabia Petraea. Vrací se do Evropy živ, avšak mnohdy s nasazením vlastního života a řádně podlomeným zdravím. Zpracovává vědecké výzkumy, píše knihu o Amře a s pomocí přiděleného odborníka dokončuje mapy Arábie Petrejské, 95 000 km tu bylo kartograficky shrnuto v měřítku 1 : 50 000 jako podklad k definitivnímu zpracování mapy, která v měřítku 1 : 300 000 byla zhotovena ve Vojenském zeměpisném ústavu ve Vídni a v roce 1907 vydána jako příloha díla Arabia Petraea. Vídeň totiž jako jediná byla schopna Musilovi vytvořit podmínky pro zpracování tohoto rozsáhlého díla.

V polovině roku 1908 nastává druhé období jeho velkého bádání. Zastává funkci náčelníka kmene Rualů na místo jejich šejka Núriho. Za podpory České akademie a ve spolupráci se šikovatelem R. Thomasbergerem, který mu byl přidělen z Vojenskozeměpisného ústavu, mapuje oblast mezi Palestinou a Babylonskem, tedy první mapu severní Arábie v měřítku 1 : 300 000 na 68 listech o rozměrech 50 x 45 cm se 3 000 přesně fixovanými topografickými jmény, na sta plánů, skic a foto-

grafii, na 500 písní kmene Ruala, doplňky slovníku středoorabských dialektů, nápisy a botanické sbírky zpracované prof. J. Veleňovským v pojednání „plantae arabicae Musiliane“ v letech 1911 až 1915. Musil opět bojuje se smrtí v podobě dysenterie, malárie a mnoha zranění. Z pověření otomanské vlády kartograficky postihl, topograficky postihl, topograficky a geologicky prozkoumal sektor hedžázké dráhy mezi Maánem a al-Ela, navrhl místo pro lazaret, rozšířil mapu až k Rudému moři, kde žil prorok Muhammad. Tuto cestu označuje jako nejnamáhavější, mnohokrát mu hrozila smrt, ale mapu hedžázké dráhy v jeho podání máme nezměněnou dodnes.

Na další cestě mezi Eufратem a Tigridem doprovází Musila princ Sixtus z Bourbonu – Parma, a to v roce 1912. Sám princ komentuje toto období, když se v červnu 1912 loučí s Musilem v Brindisi: „V únoru jste odvážel královskou výsost, ale člověka jste přivezl!“ Poznal totiž útrapy pouště, spaní na zemi, umývání močí velbloudů, útrapy žízně i nastavení vlastního života. V této době byla zmapována Palmyrena a pravý břeh středního Eufratu. V letech 1914–1915 pokračoval na levém břehu středního Eufratu a kraje mezi Eufратem a Tigridem, vnitřní poušť na jih od Palmyry a Nefúd. Výsledky této cesty označuje jako ještě cennější předchozích, kde pochopil, proč prostý obyvatel pouště chová víru v jediného Boha a také souvislost tří monoteistických náboženství.

Po návratu zpracovává ve Vídni, kde mu byly vytvořeny podmínky pro vlastní práci, velké množství materiálů. Přednáší na univerzitě, vědecky pracuje. Stává se zpravodníkem arcikněžny Zity, jsou mu zakupována veškerá potřebná díla ze všech světových knihoven pro úspěšné zpracování jeho vlastních podkladů. Na příkaz císaře Karla odjíždí v roce 1917 jako feldmaršál do oblasti Malé Asie, Sýrie, Palestiny a Mezopotámie. Poznatky z této výpravy sloužily jako podklad soustavné činnosti Rakouské společnosti pro Východ a Zámorí. Byla mu udělena hodnost tajného rady a titul Excelence. Nezpyšněl, ba naopak pomáhá potřebným. Ať to byli námořníci kotořtší, či jeho vlastní krajané, které svými pří-

mluvami zprostil vojny. V roce 1919 se stává řádným členem Akademie vídeňské univerzity a také řádným profesorem Univerzity Karlovy pro vědy východní a arabštinu (21. 1. 1920). Zpracovává rozsáhlé mapy, ale nenačází ani finanční podmínky, ba ani kartografický ústav, který by toto rozsáhlé dílo zpracoval a vytiskl.

Na doporučení prezidenta T. G. Masaryka odjíždí do New Yorku, kde v letech 1922–1928 na pokračování zpracovává za velmi složitých a strastiplných podmínek takto rozsáhlé dílo – asi jediné svého druhu na světě. Společnost American Geographical Society v New Yorku byla schopna tento nad lidský úkol realizovat za úzké spolupráce s Musilem, za což byl odměněn velkou zlatou medailí dne 21. 2. 1928 – plaketa Charlese P. Dallyho (o váze 335 g ryzího zlata) a jeho jméno zvětčeno bronzovými literami v siní této společnosti jako druhého Evropana.

V domovině pokračuje v činnosti literární – na základě asi 40 000 výpisků zpracovává 39 knih pro mládež i dospělé, asi 1 200 článků do novin a časopisů, rozsáhlá přednášková činnost v rozhlase i na veřejnosti. Díky Musilově snaze byl 25. 1. 1922 založen Ústav orientální. Díky své ocelové vůli se nikdy nevzdal, před žádným, byť sebetěžším úkolem. Svě zdraví a ducha zdokonaloval i prací fyzickou v době, kterou trávil v rodinné vile „Músa“ v Rychtářově. Vysadil snad tisíce ovocných stromků, melioroval rodnou louku, která se zavodňovala, a všechno vlastnoručně, bez pomoci cizí osoby. Jeho zdraví i duch byly zoceleny natolik, že několikrát přežil svou smrt. Sám praví, že kde umdlávala síla fyzická, nastoupila síla duchovní. Cestoval s Bibli v ruce, posilovala jej hluboká víra v jediného Boha, svoje hluboce zakořeněné vlastenectví zveřejňuje i ve svých knihách a předává dalším generacím. Sám praví, že bude oceněn až po stu letech. Kéž se jeho proroctví splní.

Prof. Dr. Alois Musil zemřel 12. dubna 1944 v Čechách, pohřben na hřbitově v Českém Šternberku, jeho ostatky byly převezeny v roce 1968 u příležitosti oslav 100. výročí jeho narození do rodinné hrobky v Rychtářově,

*Hledal pravdu v širé poušti arabské
bádal o ní v knihovnách a museích
objasňoval ji v četných knihách
zasávil ji do srdcí posluchačů
a nyní zde odpočívá společně na
Milosrdenství Jediné Pravdy*

Autoepitaf

هذه ارضي ايرتقا ارحمها قامها في حقها نغ شيق
فدحت لها وتبنتك لها في اوع نصحو
تودع بتلك يفا اهرشيق
رعي عتس لها بولق في اعرزو
طوع ادمتعم نوري ائو
في حرا فيق-حرا-تمحر

(تغلو ليق موبت بتلك لبيوم سويلأ مريض ولد ع شوقن)

(Překlad M. Houska)

kterou si za života zbudoval. V témže roce byla odhalena busta na jeho rodném domě. V letech 1993–1994 prezident Havel pořádá akci Expedice Amra, kdy vysílá do Arábie po stopách prof. Dr. Musila sedmičlennou výpravu k zámku Amra. Tato se velmi dobře zhostila svého úkolu a přivezla spoustu důležitého materiálu. Akce byla uskutečněna u příležitosti 50. výročí úmrtí.

V prosinci 1996 hostí prezident Havel na Pražském hradě jordánského korunního prince, který nás navštívil, aby se poklonil památce cestovatele Musila. Sám Musil píše o svém životě:

*„Tvořila mne poušť a životní bída.
V poušti mi nepomohly ani tituly, ani řády.
Byl jsem odkázán sám na sebe a na Boha.
Vědomí, že konám svou povinnost, je
nejlepším uznáním a jedinou plnou odměnou.“*

قيل لها ويخلص مو ارحمها يفتقنخ
ارحمها في مبول لو فترشلا بطلأ ويندع ليت لي
يقيقن ولد عو لها ع تلكوت
لع او هب ج او فيقن يهيحو نم في لطلا
في حرا ريبتلأ سفاذ دصوريقت

(تقطيح تويوم لو ح لبيوم سويلأ مر كذا ام اذ ه)

Jana Zita Štelclová, pranetř

Orientální perly Andalusie

Název Andalusie vyvolává u čtenářů, a to nejen znalců španělské historie a kultury, představu krásného kraje zalitého sluncem, ohnivého vína a tanečníků ještě ohnivějšího flamenca, ale zasvěcenější si též připomenou, že právě v Andalusii se nacházejí i největší skvosty islámského stavitelského umění na evropském kontinentě.

Jih Španělska, kde se v historii setkaly dvě velké kultury, křesťanská a islámská, skrývá ve svém vnitrozemí tři města, v nichž se duch obou kultur prolíná do dneška a přitahuje tisíce obdivovatelů. Jsou to Sevilla, Córdoba a Granada; zde maursko-španělský stavitelský styl, zvaný mudéjar, slavil největší triumfy, právě tak jako monumentální architektura křesťanská, reprezentovaná kupříkladu katedrálou v Seville.

Tato majestátní stavba, která je dominantou města, je považována za největší v Evropě či dokonce na světě. Na jejím místě stávala od 12. století mešita, z níž se zachovala La Giralda – minaret přestavěný na kostelní věž, a Pomerančovníkové nádvoří, jehož prostory působí křehkým a zjasňujícím dojmem v majestátní mohutnosti křesťanské katedrály. Její stavba byla zahájena roku 1401 a trvala více než sto let. Katedrála je proslavená mimo jiné i tím, že jsou zde uloženy ostatky Kryštofa Kolumba. Další významnou stavitelskou památkou je Alcázar, komplex královských paláců vybudovaný maurskými vládci v první polovině 12. století. Alcázar – v literatuře často opěvován jako „bělostný“ – byl rovněž zčásti přestavěn, avšak duch zašlé maurské slávy je zde ještě dnes velmi silně přítomen.

Druhým městem, kde lze shlédnout ukázky vrcholného islámského umění, je Córdoba. V jejích starobyklých čtvrtích jako by se zastavil čas, a významné i drobné, o to však krásnější památky z dob maurského panování přispívají k neopakovatelnému koloritu města. V Córdoba vznikl v polovině 8. století samo-

statný kalifát a rozvoj islámské architektury nabyl postupem doby vrcholu tvorbou mnoha překrásných staveb a jiných uměleckých děl. Nejvýznamnější a nejvíce obdivovanou stavbou je Mezquita – velká Mešita, která byla za časů kalifátu největší mešitou v celém islámském světě. Její stavba započala r. 780 a byla vybudována z popudu vládců dynastie Damašského kalifátu, zejména Abdurrahmána I. a Abdurrahmána II., kteří tak chtěli zvětšit vítězství svého lidu a díkyvzdání své víře. Rozlehlé prostranství, obehnané vysokou zdí, tvoří z jedné třetiny Pomerančovníkové nádvoří (Patio de los Naranjos), zbytek zaujímá samotná někdejší mešita. Když později Córdoba ovládli křesťané, vestavěli v roce 1253 do prostoru mešity katedrálu. Vznikl tak zcela unikátní komplex, který do dneška symbolizuje nejen střetávání, ale též vzájemné dobré soužití obou kultur na španělském území a stavitelské mistrovství jejich představitelů. Současná mešita zaujímá přes 23 000 m². Interiér, považovaný za jeden z vrcholů islámského stavitelství a umění dekorace na celém světě, podpírá více než 500 sloupů nesoucích zdobené oblouky v překrásné barevné a ornamentální harmonii. Fascinující les těchto sloupů a oblouků navozuje vjem nekonečna a věčnosti. Ústřední oktogonální kupole bohatě zdobená různobarevnými mozaikami a nepřeborné množství jednotlivých ornamentálních detailů vyplňujících všechny části interiéru umocňují tento stavitelský div, v němž se prolínají umělecké prvky nejen ryze islámské, ale též byzantské, středověkochodní, španělsko-románské a vizigótské. Nádhernými dekoracemi ve stylu mudéjar je zdobena Brána odpuštění (Puerta del Perdón) a rovněž vstupní Brána palem (Puerta de las Palmas) je unikátním uměleckým dílem. Zajímavou skutečností také je, že mihráb – výklenek označující modlitební směr – zde není orientován k Mekce.

Třetí město – Granada – se pyšní snad největším klenotem islámské architektury v Evropě – palácovým komplexem Alhambra. Ten je nepochybně objektem zcela výjimečným. V minulosti sloužil vzhledem ke své strategické pozici jako opevněné sídlo vládců dynastie Nasridovců. Nachází se na pahorku „as-Sabika“ nad městem, na levém břehu řeky Darro. Je obehnán ve stylu arabských pevností mohutnými zdmi s věžemi a bránami. Z vrcholu dominantní věže Torre de la Vela o výšce 29 m je vidět panorama masivu Sierra Nevada, na jehož úpatí se Granada rozkládá. Oblast Granady byla obydlena již v 5. stol. př. n. l. a město samo bylo založeno Vizigóty, jejichž nadvláda skončila vítězstvím Arabů v r. 711. Granada pak náležela ke Cordobskému kalifátu až do jeho zániku v r. 1031. Po následující dvě století bylo město ovládáno Berbery do r. 1241, kdy zde panovník dynastie Nasridovců Muhammad I. založil zrvkávající království a zvolil jako své sídlo právě Alhambru.

Komplex dnešní Alhambry sestává ze tří hlavních částí: původní pevnosti Alcazaba, která představuje jakousi výspu celého komplexu, z vlastního seskupení královských paláců maurských vládců a pozdějších křesťanských králů a z přilehlého letohrádku Generalife, jež tvoří uskupení letních sídel, parků a zahrad s altány a jezírky.

První doklad o pevnosti Alcazaba pochází z 9. století n. l., z dob občanských bojů, které tehdy pustošily Cordobský kalifát. Ještě dnes je vojenský charakter této části Alhambry zřejmý, zejména systémem hradeb, bran a věží. Brána Puerta de la Tahona ve věži stejného jména, k níž vede přístupová cesta po okraji valu pevnosti, otevírá vstup do královské části Alhambry.

Alhambra, nazvaná tak kvůli svým zdem načervenalé barvy (arabsky al-hamrá = červená) a podle názoru některých badatelů i podle jména prvního vládce z dynastie Nasridovců Muhammada ben Nasr al-Ahmara (Muhammad I., 1238–1273), je vrcholným dílem maurského stavitelského umění.

Za vlády Muhammada I. a panování jeho pokračovatelů Muhammada II. (1273–1302), Muhammada III. (1302–1309), Júsufo I. (1333–1353) a Muhammada V. (1353–1391)

se Granada a zejména královské sídlo těšily největšímu stavitelskému a kulturnímu rozkvětu. Každý z těchto panovníků zde zbudoval svůj vlastní svět, do něhož se snažil vtělit myšlenku nejvyšší harmonie a krásy. Nejcenější částí je maurský královský palác se skvostně zdobenými sály, vnitřními nádvořími a s lesknoucími se nádržkami a fontánami. Jeho součástí je proslulé Nádvoří lvů (Patio de los Leones). Toto pravouhlé nádvoří, zbudované za vlády Muhammada V., je obklopeno galerií podepřenou 124 elegantními sloupy z bílého mramoru. Prostoru dominuje fontána, kterou v kruhu podpírá a zdobí dvanáct lvů. S nádvořím sousedí Síň dvou sester (Sala de las dos Hermanas), jejíž interiér uchvacuje překrásnou výzdobou. Tyto prostory byly jádrem soukromého domu panovníka. Dalšími stavitelskými skvosty jsou kupříkladu Starý královský dům (La Casa real vieja) se síní Mexuar, zasvěcený původně právním a administrativním záležitostem, dále Palác Comares, jehož Myrtové nádvoří (Patio de las Arrayanes) včetně trůnního sálu bylo střediskem diplomatické a politické činnosti panovníků, překrásné vnitřní nádvoří Alberca s bazénem obklopeným arkádami štíhlých sloupů a vstupní Brána spravedlnosti (Puerta de la Justicia), postavená Júsufo I. v r. 1348. Zde je nad prvním podkovovitým obloukem vytesaná ruka symbolizující ochranu před zlem. Druhý oblouk je ozdoben četnými arabskými nápisy a krásnými modrými a zelenými „azulejos“. Z pozdějších staveb zaujme svou majestátností Palác Carlose V., mohutná čtvercová budova uzavírající ve svém středu kruhové nádvoří.

Třetí částí velkolepého komplexu Alhambry je Generalife. Tento nádherný park s letním panovníckým sídlem je vrcholným dílem spojení přírody a lidského umění. Bylo to místo, kam se vládcové uchylovali k odpočinku od panovníckých povinností v důvěrném kontaktu s přírodou a nebyli přitom vzdáleni od centra své moci v případě naléhavých záležitostí. Součástí tohoto rozsáhlého pěstěného parku byly i sady a užitkové zahrady, které zásobovaly královské sídlo přírodními produkty. Křehké altány, lesklé vodní nádrže, stromořadí, záplava zeleně a květů všeho druhu působí na návštěvníka dojmem rajské zahrady. Jed-

ním z nejkrásnějších míst parku je Cypřišové nádvoří (Patio de los Cipreses).

Všechny tři části maurského veledíla, jež Alhambra reprezentuje, jsou skvosty samy o sobě: strohá a hrdá Alcazaba symbolizuje odhodlání hájit život, víru i krásu, která se skrývá za jejími branami. Jemná struktura a nádhera královských paláců Alhambry, úžasné detaily interiérů a vnitřních nádvoří jsou oslavou života a tvůrčího rozletu lidského ducha. Zde bylo hlavním cílem stavitelů ozdobit i ten nejmenší prostor. Stěny komnat jsou pokryty mozaikou nebo bohatými štukatérskými dekoracemi, dřevěné krovky síní jsou opracovány překrásným způsobem. Náměty dekorací

jsou velmi rozličné. Využívá se klasická kaligrafická dekorace, konkrétně kurzíva a kufické písmo. Mezi těmito elegantními nápisy lze kromě veršů různých dvorních básníků nalézt i slova zakladatele dynastie Nasridovců Zawiho ben Ziri: „Toliko Bůh je vítězem.“ Velmi častým dekorativním prvkem jsou rostlinné motivy a v menší míře proplétané ozdoby a kosočtvercové mřížoví. Bohatství a krása všech těchto dekorací jsou nepřeborné a bez nadsázky pohádkové. Alhambra je jedním slovem sen. Kdo se do něho ponoří a vychutná jeho krásu, najde jiný rozměr svého života.

Marta Francová

Konference o česko-arabských obchodních vztazích

10 let od založení ČAOK

Dne 8. června 1994 se v kongresovém sále Černínského paláce sešlo více než sto čtyřicet účastníků a hostů na Konferenci o česko-arabských obchodních vztazích, kterou pořádala naše Společnost česko-arabská ve spolupráci s Hospodářskou komorou České republiky a společností Kontinenty pro spolupráci se zeměmi Asie, Afriky a Latinské Ameriky. Konference se uskutečnila pod patronací Ministerstva zahraničních věcí a Ministerstva průmyslu a obchodu České republiky.

Všichni účastníci toto jednání přivítali jako významnou událost v česko-arabských vztazích, jako jedinečnou příležitost k výměně názorů na téma, které je stejně živé dnes, jako bylo před deseti léty, téma, které je důležité pro vyvážený rozvoj hospodářských, politických i kulturních vztahů České republiky s partnerskými arabskými státy.

Konference rovněž položila základní kámen k následnému ustavení Česko-arabské ob-

chodní komory. Účastníci konference pověřili dobrovolně složený přípravný výbor, aby realizoval návrhy z jednání vzešlé. Dva měsíce po jejím konání byla 8. srpna 1994 zaregistrována Česko-arabská obchodní komora a v listopadu zahájil práci její stálý sekretariát.

V uplynulých deseti letech se změnilo mnoho věcí. Změnila se situace v řadě zemí arabského světa, roste význam mezinárodní spolupráce, do které se arabské státy stále větší měrou zapojují, a Česká republika se stala členem Evropské unie.

Jedno se však v uplynulých deseti letech nezměnilo, úsilí naší společnosti přispět svou měrou k tomu, aby v mezinárodních vztazích panovalo vždy přátelské ovzduší vzájemné úcty, pochopení a spolupráce.

Miroslav Houska
organizátor konference
a první generální sekretář ČAOK

Obchodní mise českých podnikatelů do Libye

Ve dnech 1. až 6. 5. 2004 se uskutečnila mise českých podnikatelů do Libye. Zúčastnili se jí představitelé 10 různých firem a představitelé Hospodářské komory ČR a Česko-arabské obchodní komory.

Misi vedl náměstek ministra průmyslu a obchodu JUDr. Miroslav Somol, který jednal s oficiálními libyjskými představiteli Tripolisu. Během návštěvy rovněž zahájil seminář o možnostech vzájemné spolupráce,

kterého se zúčastnilo 80 zástupců libyjských firem organizací včetně představitelů ministerstev, obchodních komor a podnikatelských asociací. Druhý seminář se konal v Bengázi za účasti asi 40 zájemců z libyjské strany.

Mise se uskutečnila v období otevírání libyjské společnosti širší mezinárodní spolupráci. Značně se uvolnila i celková situace. V Libyi je v provozu i mobilní telefonní síť (zatím nedostupná pro ČR z důvodu nepode-

psání smluv s českými operátory). Libye zrušila většinu dřívějších omezení v devizové a obchodní oblasti a obecně lze říci, že obchodní styky se nyní řídí všeobecnými mezinárodními pravidly – platební styk, formy zastupování atp. Od roku 1997 platí zákon č. 5 týkající se povzbuzení zahraničních investic (jeho znění v angličtině spolu se stručnou publikací pro informace investorů je k dispozici na ČAOK).

Pro obchodní spolupráci s touto zemí je třeba upozornit na výnos ministerstva ekonomie a průmyslu (v platnosti od 1. března 2003) stanovující komodity, které mohou být dováženy pouze přes autorizované, schválené zástupce v Libyi. Jedná se o tyto komodity: sportovní zařízení a hry, kancelářské stroje, elektrické a domácí přístroje, elektrické aparáty, nábytek, zařízení pro dílny, automobily a náhradní díly.

Na obou uvedených seminářích byly k dispozici seznamy členů ČAOK se struč-

nými popiskami jejich aktivit. Obdobně bylo postupováno i při všech dvoustranných jednáních. Prezident ČAOK ing. Josef Regner vystoupil na obou seminářích s krátkou prezentací komory. Řadu jednání vedl i zatímní generální tajemník komory p. Jihad Chamas. Proběhla jednání s přibližně 20 libyjskými firmami. Kontaktní adresy zasíláme přímo jednotlivým členským firmám komory a jsou k dispozici na ČAOK. Řada firem projevovale zájem rovněž o informace vztahující se k problematice privatizace v souvislosti s očekávanými kroky libyjské vlády. Mnohé z nich mají zájem také o spolupráci formou joint-venture. Řada firemních i vládních činitelů doporučovala účast českých firem na tripolském všeobecném veletrhu, respektive na dalších obdobných akcích.

Josef Regner, Miroslav Houska
Společnost česko-arabská

„Svět knihy“ 2004 si Afriku opět připomenul

Mezinárodní knižní veletrh – letos jubilejní, desátý, zaměřil sice svoji pozornost především k literatuře Irsku, Skotska a Walesu, ale nezapomněl ani na Afriku.

Díky loňským kontaktům s ředitelkou veletrhu dr. Kalinovou a díky i ostatním organizátorům, poskytlo vedení veletrhu opravdu velmi výhodné místo stánku s africkou literaturou, a to hned vpravo při vchodu do střední haly Průmyslového paláce, kde jej nikdo nemohl přehlédnout. A tak mohli vystavovatelé – letos to byl opět pan Jerry Bedu-Addo (původem Ghanec) z Heidelbergu, zastupující „Books on African Studies“, a pan Caya Makhélé, dramatik a spisovatel z Konga – Brazzaville, zastupující pařížské vydavatelství Acoria Editions, předvést poslední nabídku literatury o Africe – jak v angličtině, tak ve francouzštině. A zájem byl – právě při mé návštěvě stánku si vedoucí zahraniční akvizice Národní knihovny objed-

nala asi dvě desítky knih. Bohužel celoafrické nakladatelství APNET, které také bylo pozváno, se zřejmě kvůli současné situaci v Harare, nedostavilo.

Letošní veletrh byl ještě bohatší na doprovodné programy než vloni, ať už to byly filmy a filmové dokumenty, besedy a autorská čtení či výstavy. A právě ve velkém sále střední haly proběhlo hned první den nezapomenutelné setkání s nevěstou dívkou původem z Ugandy, z kmene Tutsi, která se stala, díky svému tragickému osudu, spisovatelkou. Jako devítileté dítě byla při cestě za matkou unesena v noci jednotkou Armádního odporu, a stala se tak dětským vojákem. Byla nucena ke špionážní práci a záškodnickým akcím, mnohé nechápala, ale časem se naučila i zabíjet. Ve 14 letech byla osobním strážcem svého velitele a porodila své první děcko – syna. Zneužita vojáky byla nešťastněkrát. Se svým dětstvím, rozpora-

mi v touze po lásce a povzbuzení, s prožitky strachu a s úniky ze situací, řešenými drogami, se dodnes jen těžko vyrovnává. V 18 letech se jí podařilo přes Keňu, Tanzánii, Zambii a Zimbabwe, kdy byla opět těhotná, prchnout do Jihoafrické republiky. Ale i tam musela těžce pracovat a tam také porodila svoji dceru. Nakonec, s pomocí OSN, emigrovala do Dánska a začala postupně a pomalu přivykat zcela jinému světu – bez násilí, světu sice v bezpečí, ale s krutými těžkými vzpomínkami. Svou dceru neviděla už 6 let, o chlapci nemluvě. Její rodiče a tři sestry mezitím zemřeli. Těžko se dostávala z deprese, a tak na návrh vedoucího integračního střediska a psychologů začala psát o svých dojmech a svém dosavadním životě. Tak postupně vznikla kniha, která se stala známou už v několika evropských zemích, kam je také tato sedmadvacetiletá drobná žena zvaná na besedy do škol i jiných institucí. V současné době sbírá sílu na to, aby mohla odjet do JAR a setkat se tam se svoji dceruškou.

Kniha *Musela jsem zabít* s podtitulem *Místo panenky mi dali pušku* teď leží na mém psacím stole a já sbírám odvahu se do ní začíst... Pro přítomné v sále bylo vyprávění Chinny Keitetsi těžko pochopitelné a její životní příběh nepředstavitelný. V češtině tuto autobiografickou knihu vydalo nakladatelství Motto.

Novou knihu na veletrhu také představil nám již známý Jan Tomšíček (Afrikou domů na kole, Cykloturista 1999). Jmenuje se *K Viktoriálním vodopádům na kole* a obsahuje autorovy zážitky z dlouhé a klikaté cesty z Kapského města k tomuto přírodnímu divu na řece Zambezi a zase zpět do místa výjezdu. Knihu vydalo nakladatelství Oftsiz z Ústí nad Orlicí, a tak jako v předešlých pracích v ní autor citlivě zachycuje atmosféru krajiny i jejích obyvatel.

Rovněž nakladatelství Sloart, které distribuuje i cizojazyčnou literaturu, představilo na veletrhu své poslední novinky. Mne však nejvíc zaujala rozměrná kniha, která je v nabídce už od loňska. Je to nádherná fotografická publikace kontroverzní a nedávno mediálně probírané režisérky, herečky, dokumentaristky a fotografky s prostým názvem *Afrika Leni Riefenstahlové*. Uznávaná i zatracovaná autorka dokázala obdivuhodně zachytit na překrás-

ných snímcích stovky barevných portrétů Afričanů z různých kmenů a území (především z jihu Súdánu). Pozoruhodné je, že fotografický materiál, na kterém byly fotografie už od roku 1956 pořizovány, byl u nás v té době prakticky neznámý. Kniha má především cenu uměleckou a dokumentární. Kvalitě odpovídá i cena, která značně stoupla, když autorka vloni v září ve věku 101 let zemřela.

Starší tituly, ale stále milé a kvalitní, nabízel i nakladatelství Moravského zemského muzea. Ať už to byla cestopisná kniha Ivana Mrázka *Černý obr Afriky – o zážitcích z Nigérie*, či drobná publikace našeho předního znalce afrického umění Josefa Kanderta – *Africké umění*, vydaná u příležitosti výstavy v brněnském pavilonu Anthropos, nebo výtvarně zdařilá publikace *Z Telče do Kapského města*. Ta představuje tvorbu méně známého českého sochaře Františka V. Foita včetně jeho dvou studijních cest po Africe. První cestu uskutečnil již v r. 1931 společně se zoologem dr. Baumem a ta druhá, která se vzhledem k dramatickým okolnostem protáhla z několika měsíců na 24 let, zavedla umělce do Tanzánie a pak do Keni, kde se v Nairobi věnoval projektantské a pedagogické činnosti. Nakladatelství teď připravuje novou knihu Ivana Mrázka *Napříč Saharou*, která zpracovává jeho poznatky z cesty po Lýbii a jež vyjde v druhé polovině letošního roku.

Nové nakladatelství vzniklo nedávno ve Zlíně a na veletrhu nabízelou velkou barevnou publikaci italských autorů (G. Giansanti a P. Novaresio) *Tajemná Afrika*, která vyjde na podzim 2004. Na pětistech barevných fotografiích přibližuje mystiku a pravdy lidí „přírodních narodů“, žijících v údolí řeky Omo v jihozápadní Etiopii. Tuto knihu lze objednat předem se slevou. Stejně nakladatelství – Cupro – nabízí také další fotografickou publikaci, která zaujme především zájemce o kulturní antropologii. Je zaměřena hlavně na nejzajímavější etnické skupiny rozvojového světa a jmenuje se *Lidé*. Na překrásné knize, která je podle kontinentů rozdělena do šesti částí, se podíleli tři italské odborníci a vyjde také na podzim 2004.

A na závěr v přehledu publikovaných knih bych chtěla upozornit na některé tituly, i když

nepojednávají o Africe. Vzácným hostem letošního veletrhu, který se podílel na autorském čtení své knihy, byl irský odborník na anglo-irskou literaturu Brian Keenan. Když v r. 1985 odjel přednášet do Bejrútu, byl unesen a přes čtyři roky držen jako rukojmí šiitských milicí. Svě zážitky pak zpracoval do prózy, která v Anglii a Austrálii byla zařazena do povinné četby středoškoláka a byla také zfilmována. Český překlad této knihy pod názvem *Kolébka zla* vydalo na jaře nakladatelství Kalich. Kniha je nevšedním pohledem na konflikt mezi civilizacemi a obrazem zahraniční politiky na Středním východě a citlivě zpracovává filozofické téma lidskosti a odpuštění.

Horkou novinkou je pak výpověď bývalé české velvyslankyně v Kuvajtu Jany Hybáškové v knize *Čekání na válku*, která třetinu svého života prožila v arabském světě, vystudovala arabistiku a orientalistiku na FF UK a na závěr i v Káhiře, a popisuje ve své knize působení v Kuvajtu i pohled na válku v Iráku a rozkol uvnitř arabských společností. Vydavatelem je nakladatelství Rybka Publishers. S podobnou tematikou přišlo i nakladatelství Dokořán, které vydalo mimo edice knihu známého rozhlasového i televizního zpracovatele Alexandra Tolčinského *Příliš brzy na snídani* s podtitulem *Irák – pohled zblízka*. Autor působil osm měsíců jako člen českého expertního týmu při dočasné civilní správě v Iráku a popisuje v ní svůj

pohled na dění, odlišnou kulturu a prostředí v této zemi.

Ale na veletrhu nebyla vystavována jen knižní produkce. Se zajímavými nabídkami se prezentovalo i vydavatelství AudioStory, které se zaměřuje na mluvené slovo k poslechu a vydává zvukovou podobu české i světové literatury. Preferuje tu nej kvalitnější literaturu a dobré herectví na mikrofon. Mezi nabídkou jsem našla např. *Africké báje*, které sebral na území Sankuru (střední Kongo) a převyprávěl L. M. Pařízek. Vypráví je Lukáš Hlavica. Slavné básnické prózy charismatického libanonského malíře a spisovatele Chalíla Džibrána *Prorok* a *Zahrada prorokova*, kterou vydalo nakladatelství ve spolupráci s Českým rozhlasem Regina Praha, interpretují Josef Somr a Jan Potměšil.

A hudební nabídky vystavovalo vydavatelství Unlimited Media z Pardubic. Tam jsem objevila CD řady *Music from Africa* – např. hudbu Original Zengela Band z Ken, či tradiční zairskou hudbu pod názvem Lakossa z Konga a také majsajskou tradiční hudbu s titulem Lparao, také z Keni. Vydavatelství získává tato CD od firmy z Německa, lze je u ní objednat a na veletrhu je bylo možné získat opravdu levně.

Pokud by měl ze čtenářů někdo zájem o spojení na jmenovaná nakladatelství, mám je k dispozici.

Jitka Vlčková
Společnost přátel Afriky

Na pouť do Mekky vzpomíná 1. čsl. Hadži dr. R. Raczyński, CSc.

Pod tímto názvem se dne 25. března uskutečnilo v Klubu slovenské kultury v Praze na Žižkově velice zajímavé setkání. Vedle mnoha zájemců o osobní zážitky přednášejícího se večera zúčastnili rovněž vzácní hosté, velvyslanec Království Saúdské Arábie J.E. princ Mansúr Bin Chálíd al-Saúd a tajemník velvyslanectví Slovenské republiky v Praze Boris Gandel.

Večer zahájil a všechny přítomné přivítal jménem Společnosti česko-arabské její předseda ing. Josef Regner, který předal slovo vzácnému hostu.

J.E. princ Mansúr Bin Chálíd al-Saúd ve svém krátkém vystoupení vyzdvihl význam podobných setkání, která napomáhají k lepšímu vzájemnému poznávání lidí, kultur a náboženství. Vyjádřil potěšení nad tím, že se může

zúčastnit další akce pořádané Společností česko-arabskou a vyjádřil přesvědčení, že je třeba pořádat podobná setkání, neboť pomáhají vytvářet nové osobní vztahy, které tvoří pevné základy vztahů mezi zeměmi a jejich národy.

Tajemník velvyslanectví Slovenské republiky pan Boris Gandel pozdravil J.E. saúdského velvyslance a všechny přítomné na půdě Klubu slovenské kultury a vyjádřil potěšení z toho, že toto setkání je již druhou akcí SČA v prostorách Klubu, kde se 8. března uskutečnil kulturní večer, v němž hovořila průvodkyně Tuniského národního úřadu pro cestovní ruch Mgr. Zdena Abdúni o postavení ženy v tuniské společnosti.

Následně se ujal slova dr. Raczyňsky, který neformálně vzpomněl na to, jak se v průběhu své práce orientalisty zaměřeného na Indonésii, nejlidnatější muslimský stát, dostal nejprve ke studiu islámu a poté k přestupu. Hovořil o zvláštostech islámu v Indonésii, která vychází z matriarchálních tradic, na rozdíl od

pravlasti islámu na Arabském poloostrově. V průběhu vyprávění živě reagoval na dotazy posluchačů, hovořil o složitostech života muslimů v Československu v době normalizace a konečně o tom, jak se vlastně podařila a jak probíhala jeho pouť do Mekky v této složité době. Vzpomněl na svou účast na jednání konference organizované počátkem 80. let Organizací islámské výzvy v libyjském Tripolisu, která se stala základem úspěchu pouti, neboť tato organizace kryla náklady spojené se svatou poutí dr. Raczyňského do Mekky.

Neformální večer, přednáška i diskuse potvrdily naléhavost organizování podobných setkání a otevřeně diskuse o otázkách víry. Význam diskuse a tolerance vzrůstá v době, kdy je veřejné mínění stále častěji deformováno jednostrannými informacemi, které staví mezi islám a terorismus rovnítko.

Miroslav Houska
Společnost česko-arabská

Výročí Aloise Musila

V průběhu měsíce dubna se Společnost česko-arabská podílela na uskutečnění společenských akcí, které veřejnosti připomenuly odkaz významného českého bibliisty, orientalisty, arabisty Aloise Musila (30. 6. 1868 až 12. 4. 1944).

Dne 15. 4., u příležitosti 60. výročí jeho úmrtí, byla v *Muzeu Vyškovska*, kde je instalována stálá expozice Aloise Musila, rodáka z blízkého Rychtářova, otevřena *nová expozice* představující veřejnosti ojedinělý výběr z rozsáhlé Musilovy korespondence, dále soubor fotografií a artefaktů z cesty podél Eufratu do Mezopotámie a dalších. Slavnosti se zúčastnili významní představitelé města Vyškova a jeho institucí, hosté z vysokých škol, muzeí a další.

Dne 16. 4. byla v prostorách hlavní chodby *Centrální katolické knihovny v Praze* zahájena *výstava s názvem „Kněz a šejch“* seznamující čtenáře s knihami a dílem Aloise Musila. Výstava byla zahá-

jena slavnostní vernisáží, které se zúčastnili velvyslanci arabských zemí v České republice – J.E. princ Mansúr Bin Chálid as-Saúd, velvyslanec Saúdské Arábie; J.E. Mohamed Mustafa Kamal, velvyslanec Egypta; J.E. Chílíd Mutlaq Zajed al-Duwajla. Přítomna byla rovněž praneteř Aloise Musila, MUDr. Jana Štelclová a další vzácní hosté. Výstava byla připomenutím jedné z nejpozoruhodnějších českých osobností a zároveň aktualizací problematiky dialogu mezi křesťanstvím a islámem. Akci podpořila Společnost česko-arabská a Muzeum ve Vyškově. Vernisáž zahájili dr. Roman Raczyňski, jménem Společnosti česko-arabské, a paní Eva Novotná, ředitelka Centrální katolické knihovny. O životě a práci prof. Musila pohovořila dr. Štelclová. J.E. princ Mansúr Bin Chálid as-Saúd ve svém vystoupení vyzdvihl význam díla Aloise Musila pro vzájemné pochopení a partnerství mezi národy a představil

arabskou publikaci, která vyšla v Saúdské Arábii. Jedná se o komentovaný překlad Musilovy práce, napsané v němčině a uložené ve Vídni. (Bližší informace o výstavě naleznete na <http://tisk.cirkev.cz/art/clanek.asp?id=5460>).

Dne 21. 4. se v *Náprstkově muzeu v Praze* uskutečnila rovněž pod názvem „*Kněž*

a šejch“ přednáška MUDr. Jany Štelclové, praneteře Aloise Musila, za účasti zástupců arabského diplomatického sboru v ČR.

Podstatnou část této přednášky otiskujeme v tomto čísle Bulletinu.

Miroslav Houska
Společnost česko-arabská

Jemenský kulturní večer

Ve středu 9. června se uskutečnilo velmi milé setkání. V zasedacím sále Národní knihovny ČR naše Společnost uspořádala kulturní večer u příležitosti jemenského státního svátku. Připravilo jej Sdružení přátel Jemenu ve spolupráci s Národní knihovnou ČR, pod záštitou velvyslanectví Jemenské republiky v Praze.

V krásném prostředí barokního sálu přivítal všechny přítomné předseda Sdružení přátel Jemenu dr. Školout, který pozdravil vzácné hosty z řad představitelů arabských zastupitelských úřadů a účastníky setkání. Krátce

promluvil o Jemenu, jeho sjednocení a seznámil přítomné s programem večera, poté předal slovo velvyslanci Jemenské republiky.

J.E. pan Salem Yahya al-Kharejah připomenu historický význam sjednocení Jemenu jak pro lid jeho země, tak i pro celý region. V dosažení jednoty Jižního a Severního Jemenu vidí historický příklad, který přesahuje hranice země a který má pozitivní vliv na celou oblast arabského světa. Zdůraznil přesvědčení, že tak, jako se postupně sjednocuje Evropa, jako se ČR stala členem širší rodiny stále hlouběji spolupracujících států našeho kontinentu, tak

se v budoucnosti shodnou na užší spolupráci i země arabského světa v rámci unie.

Poté dr. Školout předal slovo umělcům – váženému herci panu Otakarovi Brouskovi st. a básníku panu Jafarovvi Hedarovi, kteří přednesli výběr básní ze sbírky jemenského básníka Muhammada aš-Šarafiho v překladu Jaromíra Hajského. Výběr byl rozdělen do tří samostatných oblastí. Večer zahajovaly dvě politické básně, zaměřené na otázky spojené se sjednocením Jemenu. Druhá část přednesu byla věnována poezii zaměřené na postavení ženy v básnickově vlasti. V závěrečné části ve-

čera poezie zazněly básně milostné. Všichni přítomní měli možnost poslechnout si dvě básně nejprve česky v krásném přednesu Otakara Brouska a poté v arabském originále ve skvělém podání Jafara Hedara.

Večer poezie uzavřela svým vystoupením hudební skupina Zerjab, která svými melodiemi strhla posluchače k rytmickému doprovodu písni potleskem. Všichni přítomní si na závěr večera ještě měli možnost vyměnit své dojmy u pohostění před vchodem do zasedacího sálu Národní knihovny.

-mh-

Muhammad aš-Šarafi

Jednota

*Právě zde začíná života boj
v němž muž výzvu muže vyslyší
a jenom černé žáby studem zmírají
V našich pohledech se naděje se smrtí střídá
Jitro překrásné obzor pro šťastné setkání čistí
a do svátečního jej odívá
Dálky vzhůru k dálkám vzhlížejí
a na svahy hor se vrhají
Úhly se do úhlů rozpřahují
v polibcích vzrušení a strasti
Nuž pohár lásky mi teď podej země má
vinná réva tvá je oběžkaná touhou
Slunce Ajbánu slunci Radfánu* do náruče padlo
důstojně se kolem polední slunce prochází
Jednota lidu teď nese tvář Bilkís
a do světa její naděje se oděla
létu podobna z haveloku mlčení vyklouzla
a meč proti rozkolu země pozvedá
se slzou hrdosti v očích
Ozvěna úderu vzhůru stoupá
a odlesk země v dlaních nese
S nepřítomností vychytralou svléká se*

*nebude už hračkou v rukou lichvářů
tržnicí hazardních hráčů a jejich peněz
Tisíckrát ne tomu kdo takto smýšlí
takové řeči už slyšet nechceme
Jemenci se v lásce sešli
hrdiny lásky se stali
Káopak z vás zemi spatřil v touze se obracet
na jih a na severu
Jemen jednotný je a vzpomínka na zlo zažehnané
nikdy už zpět se nevrátí a modlou se nestane
karavany vítězné jen dál k vítězství rozjedte se
rozběsek setkání ať více jen zahoří
Jitřní slunce mi osedlejte
Jemen je láska má a oddech na dlouhé cestě
Jen neobracet se a nikdy už nejit zpět
My dospělí jsme přec a dětmi už nebudem*

(Překlad: Jaromír Hajský)

Poznámka: Báseň je převzata z knihy J. Hajského Příběh básníka ze země královny Bilkís. Praha : Centrum al-Jawahiri, 2002.

* *Ajbán, Radfán* – hory v jižním, resp. v severním Jemenu. Symboly obou částí země.

*Vážení přátelé, rádi bychom Vás informovali o dvou sdruženích,
a to Občanském sdružení přátel Čadu a Sdružení africké menšiny v ČR (SOLIDAFRICA).*

Občanské sdružení přátel Čadu

Občanské sdružení přátel Čadu (SpČ), IČO: 266 34 601 je registrováno Ministerstvem vnitra České republiky pod číslem jednacím: VS/1-1/54 361/03-R ze dne 25. 6. 2003.

Sdružení si klade za hlavní cíl seznamovat širokou veřejnost v České republice s kulturním a ekonomickým bohatstvím rozvojové země Čad. Napomáhat vzájemnému poznání obou národů ve spojení s materiální i duchovní pomocí.

Současný výbor SpČ:

- Předsedkyně: Kristina Djakoualnov
- 1. místopředsedkyně: Jiřina Kozojedová
- 2. místopředseda: Valéry Samane Djakoualno

S radostí uvítáme mezi námi nové členy.

Základní informace o Čadu

Republika Čad (bývalá francouzská kolonie) se rozkládá na východním břehu Čadského jezera. Od Sahary na severu zasahuje až do středoafričké savany na jihu s rozlohou 1 284 000 km². Je to vnitrozemský stát, který na severu sousedí s Libyí, na východě se Súdánek, na západě s Nigérem, Nigérií a Kamerunem a na jihu se Středoafričskou republikou. Získal nezávislost od Francie dne 11. 8. 1960.

Počet obyvatel: 8 000 000

V severních a středních částech země je obyvatelstvo převážně muslimského vyznání. Na jihu jsou to pak převážně křesťané a animisté.

Úřední jazyky: francouzština a arabština.

Čad je s přestávkami v neustálé občanské válce od roku 1963 a kromě toho byl od roku 1972 do roku 1994 ve válce s Libyí o část severního území. Nová cesta k demokratizaci politického systému začala v roce 1990, ale až do dnešní doby není provedená tak, jak by měla být, a proto na severu území stále působí povstalci, kteří se pokoušejí o převzetí státní

moci vojenskou cestou; existuje zde tedy stále ještě možnost vnitřního konfliktu.

Geografické charakteristiky

Čad je země se subtropickým podnebím s ostře odděleným obdobím sucha a dešťů. Období dešťů trvá od května do října s maximem v srpnu a teplotami kolísajícími mezi 25 °C až 40 °C. Období sucha začíná v listopadu, trvá do dubna a je charakterizováno suchými východními větry. Teploty kolísají mezi 10 °C až 35 °C.

Čad je zemí kontrastů – na severu jej tvoří pouštní oblasti s pohořími, kde nejvyšší vrchol Emi Koussi dosahuje až 3 414 m nad mořem. Ve střední části státu, kolem Čadského jezera, je rozsáhlé stepní pásmo, jih vyplňují savany. Z hydrografického hlediska je nejdůležitější řeka Chari se svým přítokem Logone, která se vlévá do Čadského jezera. Samotné Čadské jezero je zvláštní fenomén a jeho rozloha se dramaticky mění podle intenzity dešťů.

Zemědělství

Zemědělství tvoří více než 30 % hrubého domácího produktu republiky. Jedná se hlavně o pěstování potravinářských plodin – obilí, pšenice, rýže, kukuřice, burské oříšky, sezam atd. V Čadu se pěstuje bavlna od roku 1926. Dnes je bavlna hlavním produktem vývozu. Více než 2,5 mil. obyvatel je závislých na příjmech ze sklizně bavlny.

Těžba ropy

Těžba ropy je soustředěna na jihu Čadu v oblasti Doba. Byla zde objevena už v roce 1973, ale její těžba začala až koncem 90. let. V červnu 2000 se rozběhl projekt ropovodu, který má odvést ropu z Doba k atlantickému pobřeží v Kribi v Kamerunu. Ropovod je

dlouhý 1 070 km, byl dokončen v roce 2003. Čad se tak zařadil mezi několik zemí světa vyvážejících ropu.

Obyvatelé Čadu, stejně jako ve většině rozvojových zemí, se nejvíce potýkají s analfabétismem a nemocemi. Důvodem je dlouhotrvající občanská válka a nejasná demokratická vláda, která by měla vytvořit jasný program rozvoje země. Dále pak hladomory způsobené suchem. V poslední době, v souvislosti se začátkem těžby ropy (2003), doufá obyvatelstvo

Čadu v celkové zvýšení životní úrovně, i když zkušenosti z jiných afrických států, kde se ropa těží, nepotvrzují zlepšení situace v zemi.

Valéry Samane Djakoualno
místopředseda Sdružení přátel Čadu

SDRUŽENÍ PŘÁTEL ČADU

Pod vilami 669/223

140 00 Praha 4 - Nusle

tel./fax: 261 217 749, mobil: 602 883 107

e-mail: spccad@seznam.cz

SOLIDAFRICA

Sdružení africké menšiny v ČR

SOLIDAFRICA je dobrovolná, nezávislá, nezisková, nevládní organizace sdružující africké menšiny v ČR. Založena v roce 1997 a registrovaná na Ministerstvu vnitra ČR pod číslem II/s-OS/I-387/96/r ze dne 29. 7. 1997.

Jejím hlavním cílem je podporovat integraci africké menšiny, navázat a rozvíjet dobré vztahy s občany ČR, usnadnit a zpříjemnit život každého z nás a rovněž přispí-

vat k lepší informovanosti o africké kultuře v ČR.

V tomto duchu SOLIDAFRICA každoročně pořádá u příležitosti výročí vzniku Africké unie kulturní večer pod názvem „Den Afriky“.

Vážení, jste srdečně zváni na „Den Afriky“.

Salou Moussa
předseda SOLIDAFRICA

SOLIDAFRICA

Sdružení africké menšiny v ČR • Hybešova 69, 603 00 Brno
tel.: 603 948 494, 603 544 852, 737 658 846 • e-mail: Solidafrica2004@seznam.cz

<http://sweb.cz/solidafrica/> • IČO: 68687541

VOLKSBANKA CZ a. s. • č. ú.: 4200026203/6800

Nová učebnice moderní spisovné arabštiny

Jaroslav Oliverius: Kapitoly z frazeologie a idiomatiky moderní spisovné arabštiny. Praha : Roman Míšek – SET OUT, 2003, 152 s.

Profesor Oliverius ve své publikaci podává pomocnou ruku k důkladnějšímu zvládnutí současné spisovné arabštiny. Ta v posledních desetiletích doznala změn, které i tomu, kdo zvládl jazyk klasické literatury, mohou působit určité nesnáze. Knížka je užitečná širšímu spektru zájemců. Tedy nejenom těm, kdo se chtějí obeznámit se změnami, kterými prochází soudobý spisovný jazyk, ale především těm, kteří se věnují studiu moderní spisovné arabštiny. Rozdělení látky je přehledné a praktické, takže umožňuje orientaci v každé

situaci. Obsah má toto dělení: A. Prostředky nominální, B. Prostředky verbální, C. Prostředky adverbální, D. Prostředky preposicionální, E. Prostředky syntaktické. (Tedy až potud odpovídá běžnému členění mluvnice.) Část F. Tematické okruhy, zaujímá strany 54–69. Největší část spisu tvoří oddíl G. Další idiomy a frazémy v abecedním pořadí (s. 70–144). Na třech posledních stránkách se autor věnuje vybraným rčením a příslovím. Představují nedílnou součást vyjadřování v podobě určitého koření, které dokresluje daný tematický okruh. Prostudování této knížky doporučuji vřele všem, kteří se již seznámili se základy jazyka a chtějí se v něm zdokonalit.

Zdenko Denk

Bibliografie Aloise Musila

I. Práce historicko-politické

1. Kusejr Amra. Bd. I. Text mit einer Darte von Arabia Petraea. VIII a 238 s.; Bd. II. 41 farbige Tafeln von A.L. Mielich. Kaiserliche Akademie der Wissenschaften, Wien 1907. Přepřac.: Kusejr Amra und andere Schösser, ostlich von Moab. Topographischer Reisebericht. I. Teil. Sitzungsberichte der phil. – hist. Klasse der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften in Wien. 1902. sv. 144, pojed. 7, s. 14–15(?). Těž zvl. otisk.
2. Sieben sameritanische Inschriften aus Damaskus, Wien 1904.
3. Arabie Petraea. Bd. I. Moab. Topographischer Reisebericht, XXIII a 443 s. Mit Umgebungskarte von Wissenschaften, Wien 1907.

4. Arabia Petraea. Bd. II, 1. Teil Edom. Topographischer Reisebericht. XII a 343 s. Mit Umgebungskarte von Wadi Musa (Petra). Wien, Kaiserliche Akademie der Wissenschaften 1907.
5. Arabia Petraea. Bd. II, 2. Teil Ekom. Topographischer Reisebericht. X a 330 s. Wien, Kaiserliche Akademie der Wissenschaften 1908.
6. Arabia Petraea. Bd. III. Ethnologischer Reisebericht. XVI a 550 s. Wien, Kaiserliche Akademie der Wissenschaften 1908.
7. Karte von Arabia Petraea nach eigenen Aufnahmen. Massstab 1 : 300.000. 3 Blatt im formate von je 65:50 cm Bildfläche, 1907.
8. Umgebungskarte von Wadi Musa (Petra). Massstab 1:20.000. 1 Blatt im Formate von 36:27 cm Bildfläche. Wien, Kaiserliche Akademie der Wissenschaften 1907.

9. Zur Zeitgeschichte von Arabien. Leipzig und Wien 1918. III a 102 s.
10. The Northern Hegaz. American Geographical Society of New York. Oriental Explorations and Studies, No 1. New York 1926. XII a 374 s.
11. Arabia Deserta. American Geographical Society of New York. Oriental Explorations and Studies. No 2. New York 1927. XVIII a 631 s.
12. The Middle Euphrates. American Geographical Society of New York. Oriental Explorations and Studies. No 3. New York 1927. XV a 426 s.
13. Palmyrena. American Geographical Society of New York. Oriental Explorations and Studies. No 4. New York 1928. XIV a 367 s.
14. Northern Negd. American Geographical Society of New York. Oriental Explorations and Studies, No 5. New York 1928. XIII a 368 s.
15. The Manners and Customss of the Rwala Bedouins. American Geographical Society of New York. Oriental Explorations and Studies, No 6. New York 1928. XVI a 712 s.
16. Poušť a oasa. Nová Arabie. Dnešní Orient. Národní probuzení a politický vývoj jednotlivých států, sv. 1. Praha, Melantrich 1934. 256 s.
17. Lev ze kmene Judova. Nová Habeš. Dnešní Orient. Národní probuzení a politický vývoj jednotlivých států, sv. 2. Praha, Melantrich 1934. 123 s.
18. Mezi Eufratem a Tigridem. Nový Irák. Dnešní Orient. Národní probuzení a politický vývoj jednotlivých států, sv. 3. Praha, Melantrich 1935. 168 s.
19. Dar Nilu. Nový Egypt. Dnešní orient. Národní probuzení a politický vývoj jednotlivých států, sv. 4. Praha, Melantrich 1935. 294 s.
20. Pod Himálajemi. Nová Indie. Dnešní Orient. Národní probuzení a politický vývoj jednotlivých států, sv. 5. Praha, Melantrich 1936. 316 s.
21. Země Arijců Nový Írán. Dnešní Orient. Národní probuzení a politický vývoj jednotlivých států, sv. 6. Praha, Melantrich 1936. 292 s.
22. Zaslíbená země. Nová Palestina. Dnešní Orient. Národní probuzení a politický vývoj jednotlivých států, sv. 7. Praha, Melantrich 1937. 228 s.
23. Od Libanonu k Tigridu. Nová Syrie. Dnešní Orient Národní probuzení a politický vývoj jednotlivých států. sv. 8. Praha, Melantrich 1938. 252 s.
24. Itálie v Africe. Nová Libye. Italská východní Afrika. Dnešní Orient. Národní probuzení a politický vývoj jednotlivých států, sv. 9. Praha, Melantrich 1939. 303 s.
25. Most do Asie. Nové Turecko. Dnešní Orient. Národní probuzení a politický vývoj jednotlivých států, sv. 10. Praha, Melantrich 1940. 263 s.
26. Stará Ethiopie. Nový Súdán. Dnešní Orient. Národní probuzení a politický vývoj jednotlivých států, sv. 11. Praha, Melantrich 1941. 178 s.

II. Biblické

1. Od stvoření do potopy. Biblické universitní extenze. Vzdělávací knihovna katolická, s. 36. Praha, V. Kotrba 1905. 176 s.; 2. vyd. 1913 (?), 180 s.
2. Po stopách událostí Starého Zákona. Vlastní poznámky k učebnici Starého Zákona. Knihovna kazatele č. 16. Olomouc, Promberger 1907. 43 s. 2. nezměněné vyd.
3. Křesťanské církve nynějšího Orientu. Olomouc, Velehrad 1939. 141 s.

III. Cestopisné

1. Pod ochranou Núriho. Z mých cest Pustou Arabií. Praha, Československé podniky tiskařské a vydavatelské 1929. 371 s.
2. V posvátném Hedžázu. Praha, Československé podniky tiskařské a vydavatelské 1929. 304 s.
3. V zemi královny Zenobie. Praha, Československé podniky tiskařské a vydavatelské 1930. 350 s.
4. V biblickém ráji. Z mých cest při středním Eufratu a Tigridu. Praha, Novina 1930. 349 s.

5. In the Arabian Desert. London and New York, Horace C. Liverlinght 1931. XIV a 397 s. (Vročení 1930)
6. Mezi Šammary. Z výzkumné cesty Šťastnou Arabií. Praha, Novina 1931. 397 s.
7. Za Mrtvým mořem. Praha, Novina 1931. 435 s.
8. V roklích edomských. Praha, Novina 1932. 420 s.
9. Tajemná Amra. Praha, Novina 1932. 408 s.

IV. Pro mládež

1. Po prvé v poušti. Praha, Novina 1932. 194 s.; 2. vyd. Kojetín, Katos 2002 (reprint)
2. V neznámé zemi. Praha, Novina 1932. 220 s.; 2. vyd Praha, F. Kalousek 1948. 172 s.
3. Mstitel. Praha, Novina 1933. 200 s.
4. Syn pouště. Praha, Novina 1933. 202 s. 2. vyd. Havlíčkův Brod, Jiří Strojka 1948. 157 s.
5. Vlastní cestou. Praha, Novina 1934. 236 s.
6. V zakletém zámku. Praha, Novina 1934. 236 s.
7. Ve stínu křížáckého hradu. Praha, Novina 1935. 173 s.
8. Na Sinaji. Praha, Novina 1935. 216 s.
9. Měděné doly. Praha, Novina 1936. 243 s.
10. Na koni a na velbloudu. Praha, Novina 1936. 210 s.
11. Cedry na Libanonu. Praha, Novina 1937. 172 s.
12. Skalní město. Praha, Novina 1937. 178 s.
13. V Negebu. Praha, Novina 1938. 200 s.
14. Na Hermonu. Praha, Novina 1939. 162 s.
15. Nový život. Praha, Novina 1940. 172 s.
16. S kočovníky pouště. Praha, Novina 1941. 159 s.
17. Křížák. Praha, Novina 1943. 178 s.
18. Světčův démant. Praha, Melantich 1945. 168 s., obálka Vlastimil Hofman
19. Pán Amry. Praha, Vyšehrad 1948. 294 s.

V. Rukopisy

- a) Historicko-politické
 1. Africká Francie. Dnešní Alžírsko, Tunisko, Maroko. Rkp. (Závěrečný svazek souboru Dnešní Orient)
 2. Ze Světa islámu. Kdp. 291 s.

- b) Pro mládež
 1. Pustou Arabií. Kdp. 195 s. (Pokrač. S kočovníky pouště)
 2. U Rudého moře. Rkp.
 3. Chodníkem smrti.
 4. Mezi šíity.
 5. Do Bagdádu.
 7. Pouští Nefúd.
 8. V tajemném Nedždu.
 9. Do Palmyry.
 10. Na prahu pouště.
 11. S větrem. (Zvířata pouště) 157 s.

- c) Historické romány
 1. Za sestrou. Rkp. 163 s.
 2. Madžhúl.
 3. Rytíř Radom. 174 s. (R. 1184 Křížácké království, pokračování Křížáka)
 4. Za chlebem. 147 s.

- d) Soubory rozhlasových přednášek
 1. Okénko do pouště.
 2. Širé obzory.

- e) Vybrané články. Výhledy do světa (17 objemných svazků)
 1. Ubohá Palestina.
 2. Turecká republika.
 3. Britské impérium.
 4. USA.
 5. Ze střední Ameriky.
 6. Ze světové politiky.
 7. Mračna nad Středomořím.
 8. Z Orientu.
 9. Italské kolonie.
 10. Úvodí Nilu.
 11. Indický svět.
 12. Vlast Peršanů.
 13. Irák.
 14. Arabský poloostrov.
 15. Rozdrobená Sýrie.
 16. Africká Francie.
 17. Daleký Východ.

Společnost přátel Afriky v Olomouci

Pravidelná neformální setkání členů a sympatizantů
v prostorách Vzdělávacího centra pro veřejnou správu ČR, o.p.s., Dolní náměstí č. 7,
Olomouc (2. patro – nad Galerií G)

Jan Šulák sen., Jitka Ševčíková

Afričtí nositelé Nobelovy ceny za literaturu

úterý, 14. září 2004 v 18.00 hod.

Nadine Gordimerová, Wole Soyinka, John Maxwell Coetzee, Naguib Mahfouz... Afričtí nositelé Nobelovy ceny za literaturu. S jejich osudy a literárním dílem nás seznámí olomoučtí členové Společnosti přátel Afriky MUDr. Jan Šulák starší a MUDr. Jitka Ševčíková, která zároveň přednese ukázkou z českých překladů těchto afrických literátů. Nezapomeneme ani na naše zážitky z osobního setkání s Nadine Gordimerovou při její březnové návštěvě Prahy – a v neposlední řadě zaměstnáme i naše chuťové buňky...

Noel Noa Lehoko

Povolání: velvyslanec

úterý, 12. října 2004 v 18.00 hod.

O svých bohatých životních osudech bude vyprávět MUDr. Noel Noa Lehoko, absolvent olomoucké univerzity, lékař, diplomat a od roku 2000 také velvyslanec Jižní Afriky v České republice. Na dnešním setkání rovněž obdrží regionální Cenu RNDr. Miloslava Budíka, kterou olomoucká Společnost přátel Afriky každoročně uděluje lidem, kteří pracují pro česko-africké kontakty a mají přítom něco společného s Olomoucí a Olomouckým krajem.

<http://spa.afrikaonline.cz>

Společnost česko-arabská, Sdružení přátel Libye Národní knihovna ČR

pod záštitou velvyslanectví Libye
pořádají u příležitosti **Státního svátku Libye**

LIBYJSKÝ KULTURNÍ VEČER

Na literárním večeru vystoupí **Otakar Brousek st. a Ing. Jafar Hedar.**
Vystoupení bude doprovázet **arabská hudba.**

Večer se koná dne **9. září 2004 v 17.00 hod.**
v zasedacím sále Národní knihovny ČR, Klementinum 190, Praha 1.

Bulletin Společnosti přátel Afriky a Společnosti česko-arabské

č. 2 – červen 2004, 12. ročník. Uzávěrka tohoto čísla byla 14. 6. 2004

Bulletin je vydáván za přispění

Odboru kulturních a krajanových vztahů Ministerstva zahraničních věcí ČR.

Redakční rada: PhDr. JAROSLAV BUREŠ, CSc., Ak. sochař JIŘÍ ČERNOCH,
doc. PhDr. EDUARD GOMBÁR, CSc., Mgr. MIROSLAV HOUSKA,
PhDr. JOSEF POLÁČEK, CSc., doc. Ing. DANA ŠTEMBERGOVÁ, CSc.,
PhDr. MARCELA PALÍŠKOVÁ

Návrh obálky: VLADIMÍR PECHAR

Uspořádala: Ing. MARIE HRUŠKOVÁ

Výroba: ESKIRA s.r.o.

Kontaktní adresa: **Jerevanská 7, 100 00 Praha 10, tel. 604 378 949**

Společnost přátel Afriky – *webová stránka:* **spa.afrikaonline.cz**

– *e-mail:* **spa@afrikaonline.cz**

Společnost česko-arabská – *webová stránka:* **czech-arab.org**

– *e-mail:* **info@czech-arab.org**